

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum

Cahier 2023-19

Ontwikkelingen in ernstig geweld door jeugdigen in de periode 2010 tot en met 2021

Cahier 2023-19

Ontwikkelingen in ernstig geweld door jeugdigen in de periode 2010 tot en met 2021

J.E.H. Beijers
N. Tollenaar
A.M. van der Laan

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Inleiding	10
1.1	Vraagstelling	11
1.2	Leeswijzer	12
2	Literatuur	13
2.1	Langdurige ontwikkeling in Nederland	13
2.2	Internationale ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit en geweld onder jongeren	14
2.3	De Coronacrisis en geweld (onder jongeren)	14
2.4	Samenvattend	15
3	Methoden	16
3.1	Gebruikte data	16
3.2	Operationalisering	17
4	Resultaten	19
4.1	Ontwikkelingen geweld algemeen en ernstig geweld	19
4.2	Ontwikkelingen per type geweldsmisdrijf	23
4.3	Pogingen	28
4.4	Leeftijd en geslacht daders van ernstig geweld	30
4.5	Frequentie van ernstig geweld	34
4.6	Pleeggemeenten ernstig geweld	37
4.7	Ernstig geweld tijdens de Coronacrisis	40
4.8	Zelfgerapporteerd geweld	43
5	Discussie en conclusie	46
5.1	Bevindingen	46
5.2	Discussie	47
5.3	Beperkingen en mogelijkheden	49
5.4	Conclusie	49
	Summary	51
	Literatuur	55
Bijlage 1	Samenstelling van de begeleidingscommissie	57
Bijlage 2	Tabellen bij hoofdstuk 4	58

Samenvatting

Introductie

Er is in de afgelopen jaren veel aandacht voor ernstige geweldscriminaliteit onder jeugdigen in Nederland. Nieuwsberichten hebben het over verjonging en verharding van de jeugdcriminaliteit en over een toename in ernstig geweld onder jongeren. Zorgen leven er ook in de politiek en onder professionals.

De algehele jeugdcriminaliteit is in de afgelopen twintig jaar juist aanzienlijk afgenomen. Hoewel er ook na 2015 een afname in geregistreerde jeugdcriminaliteit wordt gerapporteerd in de Monitors Jeugdcriminaliteit (MJC) 2020 en 2023, gaat dit niet voor alle misdrijven op. Zo is er sprake van een lichte stijging in het aantal strafrechtelijk vervolgte minderjarige daders van zware mishandeling en (poging tot) doodslag. Daarnaast is sprake van een stabilisatie in het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van die delicten.

In dit onderzoek wordt deze ontwikkeling voor ernstige geweldsdelicten nader bekeken, door te onderzoeken waar en in welke mate ernstig geweld onder jeugdigen plaatsvindt, en in hoeverre zorgen over geweldscriminaliteit onder jongeren terecht zijn. Dit gebeurt aan de hand van de volgende hoofdvraag:

Welke ontwikkelingen doen zich voor in de jaren 2010 tot en met 2021 in (ernstige) geweldscriminaliteit waarbij jeugdigen zijn betrokken?

Deze ontwikkelingen worden onderzocht aan de hand van data over jeugdigen die door het OM of de rechter schuldig zijn bevonden aan een geweldsmisdrijf, evenals aan de hand van gegevens van zelfrapportage van ouderschap. In dit rapport wordt soms ook verwezen naar verdachten en ontwikkelingen in aantallen verdachten. Het gaat hierbij dan om jeugdigen die door het OM als verdachte van een ernstig geweldsmisdrijf zijn aangemerkt, waarvan een deel uiteindelijk ook schuldig zal worden bevonden. Dit onderzoek betreft een verdiepend onderzoek naar geweld uitgevoerd binnen de kaders van de Monitor Jeugdcriminaliteit.

Methoden

Voor het beschrijven van ontwikkelingen in de geregistreerde geweldscriminaliteit onder jongeren, wordt gebruikgemaakt van het Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) over strafrechtelijke daders. De selectie van de OBJD-data die voor het onderzoek gebruikt wordt betreft zaken waarin jeugdigen met een pleegleeftijd van 12 tot 23 schuldig zijn bevonden aan één of meerdere geweldsmisdrijven die zijn afgedaan in de periode 2010 tot en met 2021. Er wordt zowel gerapporteerd over *absolute aantallen* jeugdige strafrechtelijke daders, als *relatieve aantallen*: het aantal strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten. Er wordt daarnaast gerapporteerd over *percentages*, om aan te geven wat het aandeel van een subpopulatie is ten opzichte van de gehele populatie. Ten slotte wordt ook gerapporteerd over het aantal feiten waarvoor jeugdigen in een jaar veroordeeld zijn.

Naast de OBJD-data, wordt ook gebruikgemaakt van data van de langlopende Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ). Dit betreft cross-sectionele data van een vragenlijst onder jongeren uit de algemene populatie, afgenomen in de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020. Bij alle metingen zijn jongeren van 10 tot 18 jaar geënquêteerd. Jongvolwassenen zijn enkel bevraagd bij de metingen van 2015 en 2020. Er wordt gerapporteerd over de prevalentie, dus het percentage jongeren dat in een jaar een delict rapporteert, evenals over de frequentie van plegen.

Resultaten

De belangrijkste bevindingen zijn hier samengevat weergegeven.

Geregistreeerde geweldscriminaliteit door jeugdigen gedaald

De resultaten in dit rapport laten zien dat het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweldscriminaliteit is gehalveerd tussen 2010 en 2021. Wel vlakt de daling af in de laatste jaren. Ook valt op dat de daling van het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van geweld minder sterk is dan de dalingen bij andere delicten. Deze verschuiving leidt tot een groter percentage daders van geweld onder alle jeugdige strafrechtelijke daders, hoewel het feitelijke aantal daders is afgenomen.

Ernstig geweld door jeugdigen overwegend gedaald in 2010-2021, wel lichte toename ernstig geweld door minderjarige jongens in 2018 tot en met 2021

Ook het aantal geregistreeerde jeugdige daders van de ernstige geweldsmisdrijven zware mishandeling, doodslag en moord is een stuk lager in 2021 ten opzichte van 2010. Gemiddeld genomen gaat het bijna om een halvering. Sinds 2018 is er echter sprake van een stijging. De lichte stijging in ernstige geweldsmisdrijven in 2019 waarover in de Monitor Jeugdcriminaliteit 2020 wordt gerapporteerd, zet dus door in de jaren 2020 en 2021. Deze stijging is grotendeels toe te schrijven aan een toename in het aantal minderjarige mannelijke strafrechtelijke daders van zware mishandeling en doodslag. Het gaat dan vooral om pogingen. Het overgrote deel (meer dan 80%) van de jeugdige daders van een ernstig geweldsmisdrijf is enkel schuldig bevonden aan één of meerdere pogingen tot het plegen van een dergelijk misdrijf. Slechts een beperkt deel is schuldig bevonden aan een voltooide zware mishandeling of doodslag. Hoewel tot en met 2021 sprake is van een lichte stijging van dit type misdrijven, signaleert het OM over 2022 juist weer een daling in het aantal zaken tegen jeugdigen wegens een ernstig misdrijf.

Weinig veranderingen in leeftijdsverdeling en aandeel vrouwelijke daders

De leeftijdsverdeling van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld is niet veel veranderd in de periode 2010 tot en met 2021, al is de piekleeftijd wel wat verschoven. In de periode 2010-2012 zat deze nog tussen de 17 en de 19. In de periode 2019-2021 ook, maar in de jaren tussen beide perioden zat de piek op 20 en 21. Er is net als bij jeugdige strafrechtelijke daders van criminaliteit in het algemeen geen sprake van verjonging over de langere termijn. Het percentage vrouwelijke daders van ernstig geweld is stabiel en laag. Van de minderjarige strafrechtelijke daders betreft minder dan één op de acht een meisje, terwijl van de jongvolwassen daders ongeveer één op de twaalf een vrouw is. Dat aandeel is aanzienlijk lager dan bij criminaliteit in het algemeen.

Ook een daling in het aantal ernstige geweldsfeiten in 2010-2021, maar wel een stijging tussen 2018 en 2021 die zich concentreert in de G4-steden

Naast aantallen jeugdige strafrechtelijke daders, is er ook gekeken naar het aantal feiten waaraan zij schuldig zijn bevonden. Het aantal ernstige geweldsfeiten dat gepleegd is door jeugdige strafrechtelijke daders is gedaald in 2021 ten opzichte van 2010. Wel is dit aantal gestegen tussen 2018 en 2021. Deze stijging concentreert zich vooral in de grootste vier steden van Nederland.

Afnames in zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit tussen 2010 en 2020

Ook de door jongeren zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit nam deels af in 2020 ten opzichte van 2010. Zo daalde het percentage minderjarigen dat aangaf dader te zijn geweest van bedreiging of iemand geslagen en daarmee verwond te hebben. Het percentage minderjarigen dat iemand geslagen zei te hebben zonder verwonding bleef onveranderd. Onder jongvolwassenen daalde in 2020 ten opzichte van 2015 het percentage dat aangaf een geweldsdelict te hebben gepleegd. Deze ontwikkelingen in zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit gaan dus deels samen met afnames in de geregistreerde geweldscriminaliteit. Ze hebben echter maar in beperkte mate betrekking op ernstig geweld, wat een vergelijking lastig maakt.

Discussie

Een van de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek is dat de geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren is gedaald in de periode 2010 tot en met 2021. Dit contrasteert met mediaberichten van de afgelopen jaren waarin gesproken wordt over verjonging en verharding van de jeugdcriminaliteit. Van verharding lijkt geen sprake, althans, als wordt gekeken naar de langere termijnontwikkeling in het aantal ernstige geweldsdelicten waaraan jeugdigen schuldig zijn bevonden. Evenmin is er sprake van verjonging. De leeftijdsverdeling van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsdelicten verschuift amper over de jaren.

Het beeld van verjonging en verharding speelt niet alleen in de media, maar leeft ook onder professionals. Een deel van hen ziet de casussen die zij onder handen krijgen steeds heftiger worden. In het licht van de in dit onderzoek gepresenteerde cijfers is dat niet gek. Over de hele linie mag de geregistreerde jeugdcriminaliteit dan wel afgenomen zijn in de periode 2010 tot en met 2021, maar niet alles is in gelijke mate afgenomen. De afname in het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld is minder sterk dan voor criminaliteit in het algemeen. En de afname in jeugdige daders van ernstig geweld is minder sterk dan voor geweld in het algemeen. De zaken of jeugdigen die overblijven zijn gemiddeld genomen daarmee wel ernstiger geworden. Zij bepalen het beeld, in tegenstelling tot de steeds grotere groep jeugdigen die niet in contact komt met justitie. De relatief kleinere afname in het aantal geregistreerde ernstige geweldsfeiten kan daarmee iets zeggen over de feitelijke jeugdcriminaliteit, maar het is eveneens denkbaar dat deze ontwikkeling te maken heeft met prioritering door politie-en/of justitie.

Ondanks de dalende trend op de lange termijn, zijn daarbinnen op de kortere termijn wel stijgingen zichtbaar in de geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit onder jeugdigen. Het gaat hierbij onder andere om het gestegen aantal minderjarige strafrechtelijke daders van (poging) doodslag in de periode 2017 tot en met 2021. Daarnaast nam in dezelfde periode de ernstige geweldscriminaliteit onder minderjarigen een stuk sterker toe in de grootste gemeenten in vergelijking met andere gemeenten. Het is

aan te bevelen verder uit te zoeken in hoeverre deze ontwikkelingen te maken hebben met een toegenomen aandacht voor ernstige jeugdcriminaliteit in de grote steden en in hoeverre met andere mogelijke verklaringen. Overigens is het allerm minst zeker dat de gerapporteerde stijgingen in ernstig geweld door minderjarigen doorzetten in de jaren na 2021, gezien de door het OM gerapporteerde dalingen in jeugdige verdachten van ernstig geweld over 2022.

De stijging in het aantal minderjarige verdachten van ernstig geweld wordt in media onder andere in verband gebracht met messengeweld. Daarbij is messengeweld en ander wapengebruik onder jongeren de laatste jaren ook een zorg binnen de politiek en de beleidswereld. In 2020 verscheen zelfs een landelijk actieplan tegen wapenbezit en -gebruik onder jongeren. Dit gegeven roept de vraag op in hoeverre ernstige geweldscriminaliteit door jongeren betrekking heeft op messengeweld en ander wapengebruik. En voor zover daar sprake van is, wat is precies het karakter van dit geweld en in welke situaties en op welke plekken vindt het plaats? In een nog lopend verdiepend onderzoek worden deze vragen onderzocht aan de hand van een vergelijking over de tijd van vonnissen van jeugdige veroordeelden van doodslag.

Uit dit onderzoek blijkt dat de geregistreeerde ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren iets afnam tijdens de eerste fases van de lockdowns. Echter, over de jaren 2020 en 2021 als geheel was er juist sprake van een toename ten opzichte van de jaren 2018 en 2019. Dit past bij bevindingen uit meerdere studies, waarbij sprake was van een beperkte of ontbrekende dempende werking van lockdowns op ernstige geweldscriminaliteit. Dit kan mogelijk komen doordat de gelegenheid voor geweldscriminaliteit binnenshuis en op straat niet of maar beperkt was afgenomen, ondanks de wél beperkte gelegenheid voor uitgaansgeweld.

Conclusie

Dit rapport geeft inzicht in ontwikkelingen in al dan niet ernstig geweld door jeugdigen. Het gaat hierbij met name om cijfermatige ontwikkelingen in de geregistreeerde geweldscriminaliteit, met aandacht voor verschillen tussen vormen van geweld, groepen jeugdigen en gemeenten. We concluderen het volgende.

- Er is een daling in de geregistreeerde geweldscriminaliteit onder jeugdigen tussen 2010 en 2021. Door de nog grotere daling in de algehele geregistreeerde jeugdcriminaliteit, kan het lijken dat de problematiek heftiger is geworden. Men ziet namelijk onder de jeugdige strafrechtelijke daders een hoger percentage jeugdige veroordeelde daders van (ernstig) geweld. Dit neemt echter niet weg dat ook de geregistreeerde geweldscriminaliteit door jeugdigen over de langere termijn is afgenomen. Deze constatering ontbreekt nog weleens in berichtgeving over de actualiteit.
- We zien op de kortere termijn, tussen 2018 en 2021, een afvlakking van de daling in geregistreeerd ernstig geweld door jongvolwassen strafrechtelijke daders en zelfs een stijging in het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsmisdrijven. Of deze laatstgenoemde stijging doorzet is de vraag, zeker gezien het gedaalde aantal jeugdige verdachten van ernstig geweld in 2022. Desalniettemin is het belangrijk de ontwikkelingen in de gaten te houden.
- De stijging in geregistreeerd ernstig geweld tussen 2018 en 2021 concentreert zich in het aantal minderjarige mannelijke strafrechtelijke daders van de delicten zware mishandeling en doodslag en in de grote steden. Het overgrote deel van de delicten heeft betrekking op een poging, dus niet het voltooide delict. Het is onduidelijk in hoeverre de stijging te maken heeft met een daadwerkelijke stijging in ernstig geweld, of een grotere focus van de overheid op deze delicten onder minderjarigen

in de grote steden. Vervolgonderzoek is nodig om dit uit te zoeken. Een concentratie van de problematiek binnen bepaalde groepen en steden nodigt namelijk wel uit om beleid gericht in te zetten op deze groepen en steden.

1 Inleiding

Ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren kreeg de afgelopen jaren veel aandacht in media. In nieuwsberichten wordt gesproken van verharding en verjonging van jeugdcriminaliteit, een 'OM-baas die de noodklok luidt' en van 'een bepaald segment van de jeugd dat op steeds jongere leeftijd, in steeds grotere getalen, steeds gewelddadiger wordt' (Algemeen Dagblad, 2022; Telegraaf, 2021). Concreet heeft men het over een toename in ernstig geweld onder jongeren, met name onder minderjarigen (o.a. Algemeen dagblad, 2022; NOS, 2021). Deze toename wordt onder andere in verband gebracht met de georganiseerde misdaad en toenemend wapenbezit, zoals messen en vuurwapens (NOS, 2021; NOS, 2023).

In de politiek en onder professionals zijn er zorgen over ernstig geweld onder jongeren. Er zijn Kamervragen gesteld, zoals in 2021, over een toename van het aantal jeugdige verdachten van ernstige geweldsdelicten. De Minister van Justitie en Veiligheid antwoordde daarop dat er meer onderzoek nodig is om een dergelijke ontwikkeling te kunnen duiden (Aanhangsel Handelingen II, nr. 2616, 2021). Zorgen zijn er niet alleen in de politiek, maar ook onder professionals. In een recente studie waarin jongerenwerkers, (wijk)agenten en jeugdreclasseringsmedewerkers zijn bevestigd, geven deze professionals aan dat de jeugdcriminaliteit erger lijkt te zijn geworden en de daders steeds jonger (Zeijlmans & Van der Laan, 2023).

Een deel van de bovengenoemde zorgen lijkt gevoed te worden door persberichten van het OM waarin wordt gesproken over toenames in het aantal jeugdige verdachten van ernstig geweld. In 2021 meldt het OM dat het aantal verdachten van ernstige geweldsdelicten onder jongeren in 2020 fors is gestegen ten opzichte van 2019 (OM, 2021). Vooral van (poging tot) moord en doodslag werden in dat jaar fors meer jongeren verdacht dan een jaar eerder, aldus het OM. Het OM (2022) meldde over 2021 wederom een toename in het aantal jeugdige verdachten van (poging tot) doodslag en moord. Vervolgens meldde het OM over 2022 juist een daling in het aantal minderjarige verdachten van ernstige geweldsmisdrijven (OM, 2023). Deze signalering van een afname heeft echter in de media een stuk minder aandacht gekregen dan de toenames in voorgaande jaren.

De gehele jeugdcriminaliteit is in de periode 2000 tot en met 2020 aanzienlijk gedaald (Van der Laan, Beerthuizen & Boot, 2021). Deze daling valt samen in de tijd met een daling in diverse andere landen (McAra & McVie, 2018). Hoewel er ook sinds 2015 een afname in geregistreerde jeugdcriminaliteit wordt gerapporteerd in de Monitors Jeugdcriminaliteit (MJC) 2020 en 2023, gaat dit niet voor alle misdrijven op. Zo stabiliseert het aantal jongvolwassen strafrechtelijk vervolgd daders van (poging tot) zware mishandeling en doodslag. Onder minderjarige daders is zelfs sprake van een (lichte) stijging in het aantal strafrechtelijke minderjarige daders van die delicten.

Naast deze lichte stijgingen worden ook enkele constatering gedaan door wetenschappers ten aanzien van ernstige jeugdcriminaliteit. Weijers, Ferwerda & Roks (2021) stellen bijvoorbeeld dat er aan de ene kant nog wel sprake is van een daling in jeugdcriminaliteit, maar dat er tegelijkertijd sprake is van een specifieke kleine groep jonge recidivisten van ernstige delicten die aan het 'verharden' is. Ook Van der Laan et al. (2020) beschrijven een mogelijk zorgelijke ontwikkeling binnen een specifieke

groep. De auteurs stellen dat de groep ernstig delinquente daders tussen 2005 en 2015 niet kleiner is geworden.

De jaarlijkse berichten van het OM kunnen doen vermoeden dat de lichte toename in jeugdige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsdelicten, zoals gemeld in de MJC, doorzet in de jaren 2020 en 2021, maar niet in 2022. Dit maakt het belangrijk om uit te zoeken in hoeverre daadwerkelijk sprake is van een toename tot en met 2021 in ernstig geweld waarbij jeugdigen zijn betrokken, zowel voor de genoemde delicten als voor andere geweldsmisdrijven. Inzicht in de aard en ontwikkeling van ernstig geweld onder jongeren en hoe die ontwikkeling zich verhoudt tot die van andere criminaliteit onder jeugdigen is namelijk relevant voor waar de aanpak van jeugdcriminaliteit zich op kan richten. Naarmate ernstig geweld een groter of minder groot deel uitmaakt van de totale jeugdcriminaliteit, kan men de aanpak ervan een grotere of minder grote prioriteit maken. Daarnaast kan inzicht in de clustering van ernstig geweld in tijd en ruimte aanknopingspunten bieden voor gericht beleid. Hoe preciezer men weet waar en wanneer het ernstige geweld plaatsvindt, des te meer het beleid daarop afgestemd kan worden.

1.1 Vraagstelling

De centrale vraag in dit onderzoek is: *Welke ontwikkelingen doen zich in de jaren 2010 tot en met 2021 voor in (ernstige) geweldscriminaliteit waarbij jeugdigen zijn betrokken?*

Deze vraag is verder uitgewerkt in onderzoeksvragen aan de hand van de volgende overwegingen.

Om te weten te komen hoe geweld en ernstig geweld onder jeugdigen zich in aantallen hebben ontwikkeld over de jaren, is het nodig deze ontwikkelingen in prevalentie te beschouwen. Met prevalentie bedoelen we het aantal jeugdige daders van ernstig geweld. Om de context van ontwikkelingen in ernstig geweld te kunnen beschrijven, zullen deze worden beschouwd in relatie tot ontwikkelingen in geweld en jeugdcriminaliteit in het algemeen. Als we daarnaast willen weten welke jongeren over de jaren ernstig geweld plegen en waar ze dit plegen, is het nodig om achtergrondkenmerken als leeftijd en geslacht te beschouwen, evenals pleeggemeenten. Naast de prevalentie zal ook de frequentie van de geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit worden beschouwd. Met de frequentie bedoelen we het aantal delicten dat door jongeren gepleegd wordt. Dit heeft als doel om te weten te komen in hoeverre jeugdigen in een jaar aan meerdere ernstige geweldsfeiten schuldig worden bevonden en om inzicht te krijgen in ontwikkelingen in het aantal ernstige geweldsfeiten onder jeugdigen.

Een deel van de geweldscriminaliteit wordt niet ontdekt, bijvoorbeeld omdat er niet altijd aangifte van wordt gedaan. Daarnaast kunnen veranderende prioriteiten, referentiekaders en registratiepraktijken bij het OM en de politie ervoor zorgen dat geregistreerde ontwikkelingen niet gelijk lopen aan maatschappelijke ontwikkelingen. Hierdoor is het goed om naast de geregistreerde criminaliteit ook gebruik te maken van andere bronnen, in dit geval enquêtedata over zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit onder een steekproef van jeugdigen uit de algemene populatie.

In het onderzoek staan daarom de volgende onderzoeksvragen centraal:

- 1 *Wat is de ontwikkeling van de geregistreerde (ernstige) geweldscriminaliteit onder jeugdigen in de periode 2010-2021?*
 - a *Wat is de ontwikkeling in aantallen jeugdige strafrechtelijke daders van (ernstige) geweldscriminaliteit?*
 - b *Wat is de ontwikkeling in het percentage jeugdige strafrechtelijke daders van geweldscriminaliteit van alle jeugdige strafrechtelijke daders van criminaliteit?*
 - c *Wat is de ontwikkeling in het percentage jeugdige strafrechtelijke daders van ernstige geweldscriminaliteit ten opzichte van alle jeugdige daders van geweldscriminaliteit?*
- 2 *In hoeverre is het (relatieve) aantal jeugdige strafrechtelijke daders van (ernstige) geweldscriminaliteit per type misdrijf veranderd in de periode 2010-2021?*
- 3 *Wat zijn de leeftijdsverhouding en sekseverhouding van jeugdige strafrechtelijke daders van een ernstig geweldsmisdrijf en in hoeverre zijn deze veranderd in de periode 2010-2021?*
- 4 *In hoeverre is het aantal ernstige geweldsfeiten (per jeugdige strafrechtelijke dader) volgens de registratie veranderd in de periode 2010-2021?*
- 5 *In hoeverre verschillen ontwikkelingen in de frequentie van ernstige geweldsdelicten onder jeugdige strafrechtelijke daders tussen pleeggemeenten in Nederland in de periode 2010-2021?*
- 6 *Wat is de ontwikkeling van de zelfgerapporteerde jaarprevalentie en -frequentie van (ernstige) geweldscriminaliteit onder jeugdigen in de jaren 2010, 2015 en 2020?*

In dit onderzoek wordt gekeken naar het aantal jongeren dat als dader betrokken is bij het plegen van delicten: de prevalentie. Onderzoeksvragen 1, 2, 3 en 6 hebben betrekking op de prevalentie. Daarnaast wordt het aantal delicten beschouwd dat jongeren hebben gepleegd: de frequentie. Onderzoeksvragen 4, 5 en 6 hebben betrekking op de frequentie. Dit onderzoek betreft een verdiepend onderzoek naar geweld uitgevoerd binnen de kaders van de Monitor Jeugdcriminaliteit.¹

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt de literatuur besproken ten aanzien van nationale en internationale langdurige ontwikkelingen in geweldscriminaliteit door jeugdigen, evenals recente trends. In hoofdstuk 3 worden de methoden van dit onderzoek toegelicht. In hoofdstuk 4 worden de resultaten beschreven per onderzochte bron: strafrechtelijke data ten aanzien van geregistreerde criminaliteit en data van de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit. In paragraaf 4.1 wordt een antwoord gegeven op onderzoeksvraag 1 over ontwikkelingen in geweld en specifiek voor ernstig geweld. In paragrafen 4.2 en 4.3 wordt een antwoord gegeven op onderzoeksvraag 2 ten aanzien van typen geweldsdelicten en pogingen. In paragraaf 4.4 wordt ingegaan op de frequentie van ernstig geweld en hiermee wordt zodoende onderzoeksvraag 3 beantwoord. Paragraaf 4.5 focust op ontwikkelingen in leeftijd en sekse en daarmee ook op onderzoeksvraag 4, terwijl paragraaf 4.6 focust op ontwikkelingen per (type) gemeente en daarmee op onderzoeksvraag 5. In paragraaf 4.7 wordt onderzoeksvraag 3 verder beantwoord door in te gaan op de frequentie van ernstig geweld vóór en tijdens de Coronacrisis. In paragraaf 4.8 wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag 6 over zelfgerapporteerd geweld door jeugdigen. Ten slotte bevat hoofdstuk 5 de samenvatting en discussie van het onderzoek.

¹ Zie de website van de Monitor Jeugdcriminaliteit: <https://www.wodc.nl/onderwerpen/monitor-jeugdcriminaliteit>

2 Literatuur

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van literatuur besproken welke ontwikkelingen er in Nederland en het buitenland zijn in geweldscriminaliteit, al dan niet gepleegd door jongeren. Het betreft een beknopte literatuurbeschrijving, geen uitputtende of systematische. Allereerst wordt ingegaan op de langdurige ontwikkeling in geweldscriminaliteit door jeugdigen in Nederland. Vervolgens worden internationale ontwikkelingen in geweldscriminaliteit door jeugdigen besproken. Ten slotte wordt ingegaan op ontwikkelingen in gewelds- en jeugdcriminaliteit tijdens de jaren van de Coronacrisis.

2.1 Langdurige ontwikkeling in Nederland

De geregistreerde geweldscriminaliteit onder jeugdigen is in Nederland geenszins stabiel over de tijd. Zo rapporteerde Wittebrood (2000) over zeer sterke toenames in het aantal gehoorde minderjarige verdachten van diverse geweldsmisdrijven in de tweede helft van de 20e eeuw. Vooral begin jaren '90 waren deze toenames sterk in het geval van mishandeling en misdrijven tegen het leven, waaronder doodslag en moord. De misdrijven tegen het leven betroffen in 90% van de gevallen wel pogingen. Verondersteld werd dat deze forse toenames in ieder geval deels te maken hebben gehad met een toegenomen aandacht voor jeugdcriminaliteit en geweld, alsmede met een verbeterde politieregistratie (Wittebrood, 2000). Om dit vermoeden te kunnen toetsen, werden de politiedata vergeleken met data uit enquêtes waarin minderjarige jongeren werden bevraagd op crimineel gedrag. De respondenten rapporteerden halverwege jaren '90 inderdaad meer geweldsdelicten te hebben gepleegd dan eind jaren '80, al viel de toename in gerapporteerde misdrijven in het niet bij de toenames in verdachten van geweldscriminaliteit, waarbij sprake was van een verdriedubbeling.

De door Wittebrood gemelde sterke stijging in geregistreerde geweldscriminaliteit stokte in de jaren '00 van deze eeuw. In een rapportage van jeugdcriminaliteit tussen 1996 en 2015 wordt tot midden jaren '00 nog wel een afzwakkende stijging gerapporteerd van het aantal 12- tot 18-jarige en 18- tot 22-jarige strafrechtelijke daders van geweldsdelicten (Van der Laan & Goudriaan, 2016). Echter, sinds 2008 is sprake van een sterke afname. De zelfgerapporteerde criminaliteit nam onder minderjarigen tussen 2005 en 2015 eveneens af, al is deze voor geweldscriminaliteit niet significant.

Bovenstaande ontwikkelingen betroffen die in geweldscriminaliteit in het algemeen, zonder te onderscheiden naar diverse demografische kenmerken. Het is goed om te beseffen dat het bovenstaande over zowel jongens als meisjes gaat. Wel plegen meisjes volgens registratie- en zelfrapportagecijfers beduidend minder geweldsmisdrijven dan jongens. Daarbij moet opgemerkt worden dat meisjes in verhouding minder vaak als verdachte in beeld zijn bij de politie dan jongens, gegeven het door jongens en meisjes zelfgerapporteerde delictgedrag in enquêteonderzoek (Beerthuizen et al., 2023). Ook lopen ontwikkelingen in aantallen plegers van criminaliteit bij meisjes niet altijd gelijk met die van jongens (zie bv. Van der Laan et al., 2021; Slotboom et al., 2011).

2.2 Internationale ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit en geweld onder jeugdigen

Internationaal blijkt er in meerdere landen sinds begin deze eeuw sprake te zijn van een dalende trend in betrokkenheid van jeugdigen bij geweldscriminaliteit, hoewel er niet sprake lijkt te zijn van een continu dalende trend. De afnames zijn niet altijd in dezelfde periode en soms zijn er ook momenten van een toename in geweldscriminaliteit door jeugdigen. Ook de verklaringen die ervoor worden gegeven verschillen daardoor. Onderzoeken uit Zweden en de Verenigde Staten van Amerika beschrijven een afname in de prevalentie van zelfgerapporteerde delinquentie, waaronder geweldscriminaliteit, tussen respectievelijk 1999-2017 en 1991-2015 (Svensson & Oberwittler, 2021; Baumer et al., 2021). Het onderzoek in Zweden had betrekking op scholieren uit de negende klas (gemiddeld 15 jaar oud) en in het Amerikaanse onderzoek werden scholieren uit de achtste en tiende klas bevestigd (13 of 14 en 15 of 16 jaar oud). Beide studies geven vergelijkbare verklaringen voor de afnames in geweld en in andere criminaliteit. Deze verklaringen betreffen een afname in ongestructureerde socialisatie (tijd doorgebracht met leeftijdsgenoten zonder toezicht) en een afname in alcoholgebruik. Een Amerikaans nationaal verslag van de ontwikkelingen in geregistreerde criminaliteit onder minderjarigen laat eveneens een (fors) dalende trend zien in de jaren 2008-2020 op bijna alle fronten, inclusief overvallen en geweldscriminaliteit (Puzzanchera, 2022). Het aantal aanhoudingen voor moord onder 15- tot 18-jarigen steeg echter, na een daling, in de periode 2012 tot en met 2020. Het aantal minderjarige slachtoffers van moord steeg in 2020 zelfs met 30% ten opzichte van 2019.

Ook andere studies laten zien dat er niet altijd sprake is van een dalende trend in de betrokkenheid van jeugdigen bij geweld. Een onderzoek naar door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland laat zien dat voor deze drie landen het aantal 14- tot 18-jarige verdachten van geweld weliswaar fors lager lag in 2015 ten opzichte van 2009, maar in 2018 lagen de aantallen weer iets hoger dan in 2015 (Baier, 2020). In een publicatie over Engeland en Wales valt te lezen dat het aantal geregistreerde misdrijven onder 10- tot 18-jarigen daalde in de periode 2011-2021. Maar de categorie geweld tegen personen laat in deze periode een minder sterke daling zien (Youth Justice Board, 2022).

2.3 De Coronacrisis en geweld (onder jongeren)

Ontwikkelingen in geweld en jeugdcriminaliteit in de jaren 2020, 2021 en 2022 kunnen niet los gezien worden van de COVID-19-crisis. In veel landen waren er beperkingen in bewegingsvrijheid en sloten horecagelegenheden, detailhandel en andere zaken, wat gevolgen heeft gehad voor de aard en omvang van criminaliteit. Dat blijkt ook uit Nederlandse studies naar de effecten van COVID-19-gerelateerde vrijheidsbeperkende restricties, ook wel lockdowns genoemd. In meerdere Nederlandse studies wordt melding gemaakt van een afname in geregistreerde criminaliteit tijdens lockdowns. Het gaat hierbij dan wel met name om vermogensdelicten (Kruisbergen et al., 2021), maar ook om mishandelingen (Meijer et al., 2022). Andere onderzoeken laten zien dat het aantal meldingen van huiselijk geweld bij Veilig Thuis en de politie niet steeg, ondanks het feit dat gezinnen tijdens de lockdowns meer tijd met elkaar doorbrachten thuis (bv. Van Koppen et al., 2023). Verder bleef in Nederland het aantal slachtoffers van moord en doodslag min of meer stabiel in de jaren 2019-2021, terwijl het aantal liquidaties zelfs daalde (Van Gestel & Meijer, 2023).

Ook internationale studies beschrijven veranderingen in geweldscriminaliteit tijdens lockdowns. Zo is in één studie beschreven dat de geregistreeerde criminaliteit over het algemeen (fors) daalde toen dit soort lockdowns actief waren in een aantal grote steden in Europa, Azië en Noord- en Zuid-Amerika. Dit ging ook op voor geweldsdelicten als mishandeling en beroving. Het aantal geregistreeerde moorden daalde tijdens deze lockdowns echter amper (Nivette et al., 2021). In een studie uit de V.S. werd zelfs gerapporteerd dat het aantal geregistreeerde moorden en gevallen van partnergeweld en ernstig geweld niet daalde tijdens de eerste periode van de Coronalockdowns (Boman & Gallupe, 2020).

Er zijn nog niet veel studies gedaan naar ontwikkelingen van geweldscriminaliteit onder jeugdigen tijdens de Coronacrisis of verklaringen daarvoor. Studies naar criminaliteit in het algemeen tijdens de Coronacrisis wijzen er vaak op dat de routineactiviteiten van burgers drastisch zijn veranderd tijdens de zogeheten lockdowns. Door het beperken van de bewegingsvrijheid en door het sluiten van de horeca en winkels worden met name mogelijkheden weggenomen om (offline) vermogensdelicten te plegen, waardoor deze ook vaak daalden. Dit verklaart ook waarom bij geweldscriminaliteit niet altijd sprake is van eenduidige ontwikkelingen. Hoewel de mogelijkheden voor bijvoorbeeld uitgaansgeweld en geweld op school of werk minder waren tijdens de lockdowns, gaat dit niet op voor huiselijk geweld en voor geweld in de georganiseerde misdaad.

2.4 **Samenvattend**

Na een dalende trend in geweldscriminaliteit onder jeugdigen in Nederland vanaf 2008 worden er de laatste jaren (lichte) stijgingen gesignaleerd in het aantal jeugdigen dat veroordeeld is voor ernstige geweldsdelicten. Internationale studies naar jeugdcriminaliteit schetsen geen eenduidig beeld. Sommige studies rapporteren stijgingen in recentere jaren voor diverse geweldsdelicten, terwijl andere studies die voor andere landen niet vinden. Tijdens de Coronacrisis nam in veel landen de geregistreeerde criminaliteit af in perioden van lockdowns. Dit ging deels ook op voor geweldsmisdrijven. Voor ernstige geweldsdelicten als moord en doodslag ging dit vaak niet op. Door ernstige geweldscriminaliteit onder jeugdigen in Nederland verder te onderzoeken, wordt duidelijk hoe de geweldscriminaliteit zich in de laatste jaren heeft ontwikkeld en aan welke groepen, locaties en perioden ontwikkelingen toe te schrijven zijn.

3 Methoden

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de databronnen die gebruikt zijn voor dit onderzoek. Daarnaast wordt eveneens de operationalisering van de centrale concepten beschreven, met de eenheden van analyse en een definiëring van de misdrijven die zijn meegenomen in het onderzoek.

3.1 Gebruikte data

Om de kwantitatieve ontwikkelingen te beschrijven zijn gegevens gebruikt over strafrechtelijke daders die met het OM of de rechter te maken hebben gehad (de geregistreerde criminaliteit), evenals gegevens van zelfrapportage van daderschap.

Voor het beschrijven van de ontwikkeling van de geregistreerde geweldscriminaliteit onder jongeren, wordt gebruikgemaakt van het Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) over strafrechtelijke daders (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). Met deze gegevens worden onderzoeksvragen 1, 2, 3, 4 en 5 beantwoord. De OBJD is het gepseudonimiseerd justitieel documentatiesysteem dat alle strafrechtelijke uitspraken en afdoeningen door het Openbaar Ministerie van natuurlijke personen in Nederland bevat, met de daarbij behorende informatie (over misdrijven, daders en sancties). De selectie van de OBJD-data die voor het onderzoek gebruikt wordt betreft zaken waarin jeugdigen met een pleegleeftijd van 12 tot 23 schuldig zijn bevonden aan één of meerdere geweldsmisdrijven die zijn afgedaan in de periode 2010 tot en met 2021. Onder *jeugdige strafrechtelijke daders* worden niet alleen veroordeelden verstaan, maar ook jeugdigen waarvan de zaken met een OM-afdoening, transactie of beleidssepot zijn afgedaan. In het geval van een beleidssepot is weliswaar sprake van een strafbaar feit, maar wordt de verdachte niet vervolgd. Redenen kunnen zijn dat de verdachte al op een andere manier gestraft is of dat de verdachte ernstig ziek is, waardoor er geen belang meer is bij straffen. Jeugdigen die wel vervolgd zijn, maar zijn vrijgesproken of die door andere overwegingen niet schuldig zijn verklaard (zoals door een technisch sepot: bv. Gebrek aan bewijs) worden niet meegenomen. Aangezien er enige tijd nodig is om alle strafzaken te verwerken in het systeem, bevat de gebruikte versie uit juli 2022 informatie over strafzaken tot en met 2021.

Daarnaast wordt gebruikgemaakt van data van de langlopende Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ) (Van der Laan & Blom, 2006; Van der Laan & Beerthuizen, 2021). Hiermee beantwoorden we onderzoeksvraag 6. Dit betreft cross-sectionele data van een vragenlijst onder jongeren uit de algemene populatie, afgenomen in de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020. Bij alle metingen zijn jongeren van 10 tot 18 jaar geënquêteerd. Jongvolwassenen zijn enkel bevraagd bij de metingen van 2015 en 2020. De vragenlijst is bij de vier metingen deels *face-to-face* afgenomen en deels door de jongere zelf ingevuld met gebruik van een laptop, met aanwezigheid van een interviewer die helpt bij vragen. In de vragenlijst wordt aan jongeren onder andere gevraagd naar daderschap van diverse delicten in het afgelopen jaar.² De steekproef is telkens per meting gewogen op basis van zes populatiekenmerken (sekse, leeftijd, migratieachtergrond, opleidingsniveau, stedelijkheidsgraad en lands-

² De meting in 2020 is vroegtijdig stopgezet vanwege de Coronacrisis en daardoor in omvang beperkter dan eerdere metingen.

deel) om deze representatief te laten zijn voor de groep in Nederland wonende jeugdigen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar. Voor dit onderzoek worden enkel jeugdigen meegenomen die 12 tot 23 jaar oud zijn.

3.2 Operationalisering

Bij het rapporteren op basis van de OBJD-data wordt uitgegaan van kalenderjaren, waarbij gerapporteerd wordt over het jaar waarin een zaak is afgedaan. In enkele gevallen zijn jaren samengevoegd, omdat de aantallen voor losse jaren zo laag zijn dat er niet over gerapporteerd kan worden.

De onderzoeksvragen 1, 2 en 3 hebben betrekking op ontwikkelingen in het aantal jeugdigen dat betrokken is bij geweldscriminaliteit. In de regel wordt er gerapporteerd op het niveau van de jeugdigen, dus over het aantal jeugdigen dat schuldig is bevonden in een jaar aan één of meerdere (ernstige) geweldsmisdrijfdeeds. Een jeugdige strafrechtelijke dader telt dan dus maximaal één keer per jaar mee. Er wordt gerapporteerd over *absolute aantallen* jeugdige strafrechtelijke daders, maar ook over *relatieve aantallen*. Onder relatieve aantallen wordt het aantal strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten verstaan. Hierover wordt gerapporteerd om rekening te houden met demografische veranderingen: dalingen of stijgingen in het aantal minderjarigen of jongvolwassenen. We doen dit omdat als er in een jaar meer of minder jongeren bijkomen dit gevolgen kan hebben voor het aantal jeugdigen betrokken bij de (gewelds)criminaliteit. Door rekening te houden met het aantal leeftijdsgenoten wordt een duidelijker beeld van ontwikkelingen in criminaliteit over de tijd gegeven. Er wordt daarnaast ook gerapporteerd over *percentages*, om aan te geven wat het aandeel van een subpopulatie is ten opzichte van de gehele populatie. Het gaat hier bijvoorbeeld over het percentage daders van geweld ten opzichte van het totaal aantal daders, of het percentage daders van ernstig geweld ten opzichte van het totaal aantal daders van geweld. We doen dit omdat we op deze manier ontwikkelingen binnen subpopulaties kunnen vergelijken en we ontwikkelingen kunnen relateren aan de context waarin deze plaatsvinden.

Onderzoeksvraag 4 gaat over ontwikkelingen in het absolute aantal feiten van ernstige geweldscriminaliteit waarbij jeugdigen zijn betrokken. Hierover wordt gerapporteerd, omdat het mogelijk is dat een jeugdige in een jaar aan meerdere geweldsmisdrijven schuldig wordt bevonden. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat achter één geregistreerd strafbaar feit meerdere misdrijven kunnen zitten. De gerapporteerde aantallen hebben dus betrekking op het aantal geregistreerde feiten waarvoor iemand in een jaar veroordeeld wordt, niet op de feitelijke frequentie van het geweld.

In een verdieping van onderzoeksvraag 4 worden absolute aantallen ernstige geweldsfeiten vergeleken tussen jaren vóór en tijdens de Coronacrisis. Concreet gaat het om een vergelijking tussen de jaren 2018 en 2019 voorafgaand aan de crisis en de jaren 2020 en 2021 waarin de crisis plaatsvond. Bij deze vergelijking is ervoor gekozen uit te gaan van pleegdatum in plaats van jaar van afdoening, om beter in staat te zijn ontwikkelingen in ernstig geweld te relateren aan specifieke perioden tijdens de Coronacrisis.

Onderzoeksvraag 5 heeft betrekking op de gemeenten waarin ernstige geweldsmisdrijven zijn gepleegd. Er wordt hierbij gerapporteerd over het aantal feiten waaraan jeugdigen schuldig zijn bevonden, per G4-gemeente en naar gemeentegrootte.³ Om rekening te houden met het aantal jeugdigen per gemeente, wordt gerapporteerd over relatieve aantallen, dus aantallen feiten per 100.000 leeftijdsgenoten.

Voor wat betreft zelfgerapporteerde geweldsdelicten van jongeren (onderzoeksvraag 6) worden gegevens uit de MZJ gebruikt. Daarbij wordt zowel ingegaan op de prevalentie, dus het percentage jongeren dat een delict rapporteert, als frequentie van plegen. Er wordt gerapporteerd over het percentage jongeren dat aangeeft in de twaalf maanden voor de meting een geweldsmisdrijf te hebben gepleegd. Ook wordt gerapporteerd over de *aantallen* misdrijven die jongeren zeggen te hebben gepleegd in dat jaar voor de meting. Per delict zijn hierbij de aantallen afgekapt op 10. Als een jongere dus aangeeft twintig keer iemand bedreigd te hebben in het afgelopen jaar, wordt dit als tien keer meegeteld. Dit gebeurt om te voorkomen dat mogelijk onrealistisch opgegeven aantallen een grote stempel drukken op de cijfers.

In tabel 3.1 is weergegeven welke misdrijven in dit onderzoek worden verstaan onder geweld en ernstig geweld. Hoewel de meeste van deze feiten zich in beginsel offline afspeelen, kunnen sommige, waaronder bedreiging en stalking ook online plaatsvinden. Op basis van de bronnen die in dit onderzoek worden gebruikt is het niet mogelijk hierin onderscheid te maken.

Tabel 3.1 Misdrijven die in dit onderzoek onder geweld en ernstig geweld worden verstaan

Wetsartikel	Beschrijving
Geweld	
Sr 285	Bedreiging (en stalking)
Sr 312, 317/1	Vermogen met geweld
Sr 300, 301	Eenvoudige mishandeling
Sr 282	Gijzeling
Sr 302, 303	Zware mishandeling
Sr 287, 288	Doodslag
Sr 289	Moord
Ernstig geweld	
Sr 302, 303	Zware mishandeling
Sr 287, 288	Doodslag
Sr 289	Moord

³ Voor wat betreft de pleeggemeente is telkens per zaak uitgegaan van de pleeglocatie van het zwaarste geweldsfeit.

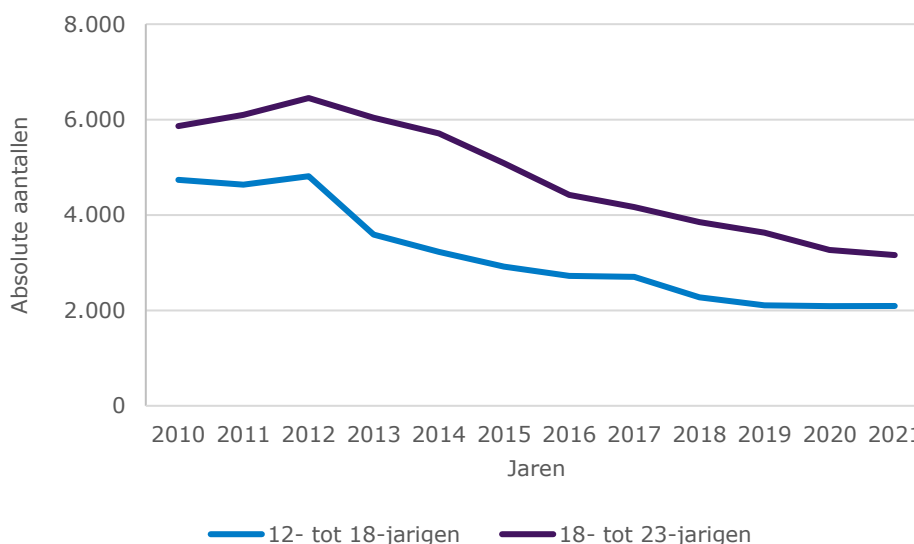
4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden ontwikkelingen beschreven ten aanzien van jeugdige strafrechtelijke daders in de periode 2000 tot en met 2021, evenals de ontwikkelingen in het aantal zelfgerapporteerde jeugdige daders in de jaren 2005, 2010, 2015 of 2020. Allereerst wordt een beschrijving gegeven van de absolute en relatieve aantallen jeugdige strafrechtelijke daders van geweld in het algemeen, ernstig geweld en per type geweld. Vervolgens wordt een beschrijving gegeven van de frequentie van het plegen van (ernstige) geweldsfeiten op basis van de justitiële data. Hierna worden achtereenvolgens beschrijvingen gegeven van het percentage pogingen, de leeftijd en geslacht van strafrechtelijke daders en pleeglocaties. Ten slotte wordt op basis van de MZJ-enquête weergegeven welk deel van de jeugdigen rapporteerde dader te zijn geweest van een geweldsdelict.

4.1 Ontwikkelingen geweld algemeen en ernstig geweld

Ter beantwoording van onderzoeksvraag 1 wordt in deze paragraaf beschreven hoe de geregistreeerde geweldscriminaliteit onder jeugdigen zich heeft ontwikkeld en welk deel van de geweldscriminaliteit ernstig geweld betrof.

Figuur 4.1 Ontwikkeling absoluut aantal strafrechtelijke daders van geweld^a naar leeftijdscategorie

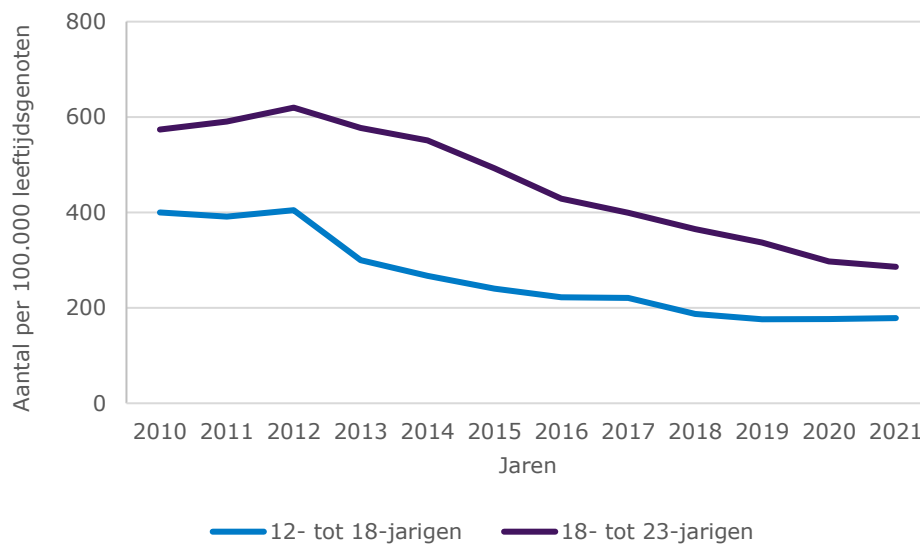
^a Zie tabel 3.1 voor het overzicht van misdrijven die we in dit onderzoek onder geweld verstaan.

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.1

In figuur 4.1 valt te zien dat, in lijn met de eerder beschreven algemene daling van jeugdcriminaliteit over de jaren, er eveneens sprake is van een daling in het absolute aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweldscriminaliteit. In de periode 2010-2021 begint deze daling rond 2012 en zet door tot in 2021. De daling is zowel te zien bij minderjarige als bij jongvolwassen strafrechtelijke daders, hoewel er bij de minderjarige strafrechtelijke daders in de jaren 2019-2021 een stabilisatie zichtbaar is.

In de absolute aantallen hierboven is geen rekening gehouden met demografische ontwikkelingen in aantallen jeugdigen over de tijd. In figuur 4.2 is dit wel gedaan door de aantallen te relateren aan de totale aantallen minderjarigen en jongvolwassenen in Nederland per jaar. Het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld per 100.000 leeftijdsgenoten is voor beide leeftijdsgroepen gehalveerd in de periode 2010-2021. Ook hier is te zien dat de dalende trend onder de minderjarigen zich tot 2019 doorzette, waarna er in de periode 2019-2021 sprake is van een stabilisatie van het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld per 100.000 leeftijdsgenoten.

Figuur 4.2 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld per 100.000 leeftijdsgenoten naar leeftijdscategorie

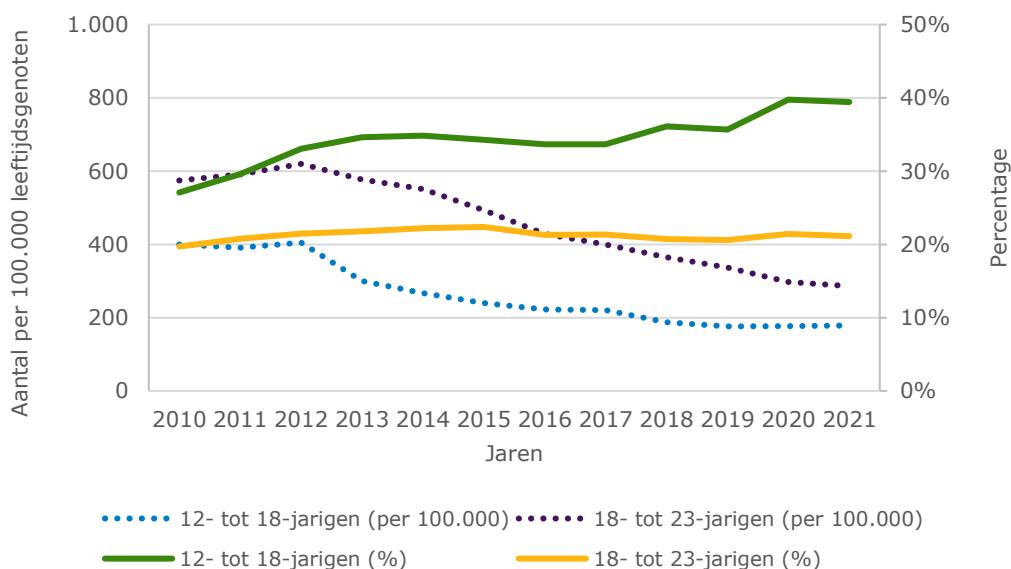

Bron: OBDJ; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.2

Om te weten te komen of de trend in jeugdige strafrechtelijke daders van geweldscriminaliteit anders is dan de algemene trend van jeugdcriminaliteit, wordt in figuur 4.3 het percentage jeugdige strafrechtelijke daders van geweld van alle jeugdige strafrechtelijke daders weergegeven op de rechter y-as. Op de linker y-as en met stippellijnen is ter vergelijking de ontwikkeling uit figuur 4.2 weergegeven. Omdat we specifiek kijken naar de ontwikkelingen in veroordeelde jeugdigen voor geweld binnen het totaal aantal veroordelingen van jeugdigen ongeacht type misdrijf, zien we een ander beeld op de linker y-as dan op de rechter y-as.

Het percentage minderjarige strafrechtelijke daders van geweld binnen de gehele populatie minderjarige strafrechtelijke daders is gestegen in de loop der jaren, van 27% in 2010 naar 39% in 2021. Het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van geweld daalde in de periode 2010-2021 namelijk minder hard dan het aantal minderjarige strafrechtelijke daders in het algemeen. Opvallend is dat het aandeel jongvolwassen strafrechtelijke daders van geweld niet is gestegen ten opzichte van de gehele populatie jongvolwassen strafrechtelijke daders. Dit komt omdat de trend in het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van geweld ongeveer gelijk liep aan de trend in het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders in het algemeen.

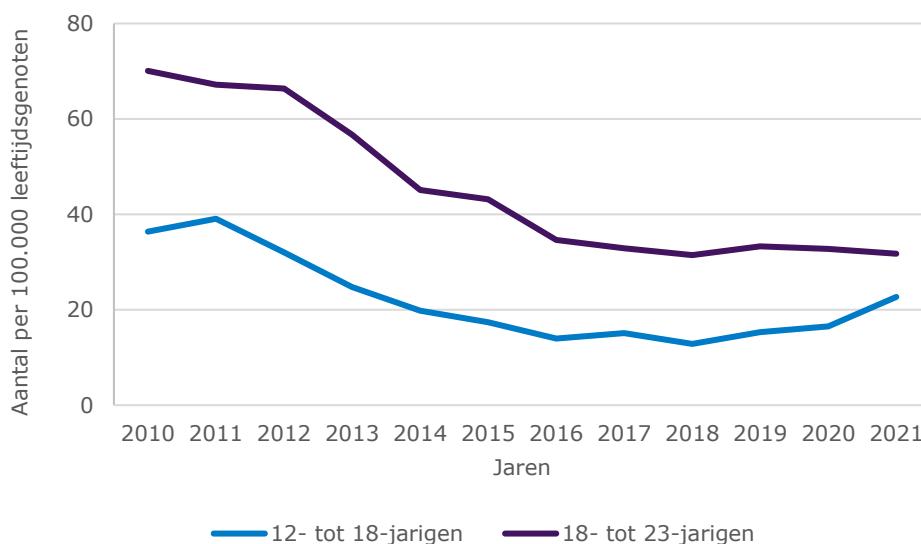
Figuur 4.3 Ontwikkeling percentage jeugdige strafrechtelijke daders van geweld van alle jeugdige strafrechtelijke daders naar leeftijdscategorie (rechter y-as) en het relatieve aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld (linker y-as)*

* Het gaat hier om het percentage daders met minimaal één geweldsfeit versus zaken zonder geweldsfeiten.
Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.3

Binnen de categorie geweld wordt in dit onderzoek in het bijzonder gekeken naar ernstige geweldsmisdrijven: (poging tot) zware mishandeling, doodslag en moord. Voordat we de ontwikkelingen voor deze misdrijven afzonderlijk beschrijven, gaan we eerst in op het totaal ervan. In figuur 4.4 is de ontwikkeling hiervan weergegeven van het relatieve aantal jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld. Uit deze figuur valt op te maken dat het relatieve aantal 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders van ernstig geweld is gedaald in de periode 2010-2021, waarbij er in de periode 2016-2021 sprake was van een stabilisatie. Het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van ernstig geweld is fors gedaald in de periode 2010-2018, maar stijgt vervolgens weer in de jaren 2018-2021. De aantallen in 2021 zijn bij beide groepen min of meer gehalveerd ten opzichte van 2010. In absolute aantallen gaat het in 2021 om 266 minderjarige en 351 jongvolwassen strafrechtelijke daders van ernstig geweld.

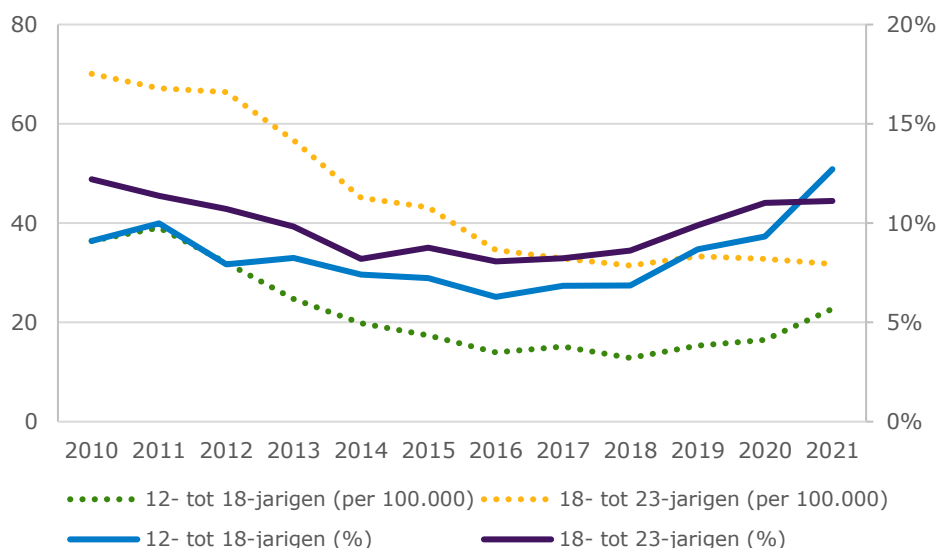
Figuur 4.4 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld per 100.000 leeftijdsgenoten naar leeftijdscategorie

Bron: OBJD; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.4

In figuur 4.5 is het percentage jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld onder alle jeugdige strafrechtelijke daders van geweld weergegeven op de rechter y-as. Op de linker y-as en met stippellijnen is ter vergelijking de ontwikkeling uit figuur 4.4 weergegeven. Uit de figuur valt op te maken dat zowel het percentage minderjarige als jongvolwassen strafrechtelijke daders van ernstig geweld ten opzichte van alle minderjarige en jongvolwassen strafrechtelijke daders van geweld is gedaald in de periode 2010-2016. Het percentage van beide groepen is groter geworden in de periode 2016-2021. Dit gaat het meeste op voor de groep minderjarige strafrechtelijke daders van ernstig geweld. Die maakte in 2016 nog 6% uit van alle minderjarige strafrechtelijke daders van geweld, tegenover 13% in 2021.

Figuur 4.5 Ontwikkeling percentage jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld onder alle jeugdige strafrechtelijke daders van geweld naar leeftijdscategorie (rechter y-as) en relatieve aantal jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld (linker y-as)

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.5

Samengevat, in deze paragraaf is beschreven dat het aantal minderjarige en jongvolwassen strafrechtelijke daders van geweld in de periode 2010 tot en met 2021 aanzienlijk is afgenomen, namelijk ongeveer met de helft. Ook het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld is fors gedaald, maar vooral tussen 2010 en 2018. In de laatste jaren stabiliseert het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van ernstig geweld, terwijl het aantal minderjarige strafrechtelijke daders juist stijgt. Aangezien de dalingen in ernstig geweld minder sterk en minder aanhoudend zijn dan de dalingen in geweld in het algemeen, neemt in de laatste jaren het percentage van de groep jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld binnen de totale groep jeugdige daders van geweld toe. De absolute en relatieve aantallen jeugdige daders van ernstig geweld liggen echter nog ver onder het niveau van het piekjaar 2012 in deze periode.

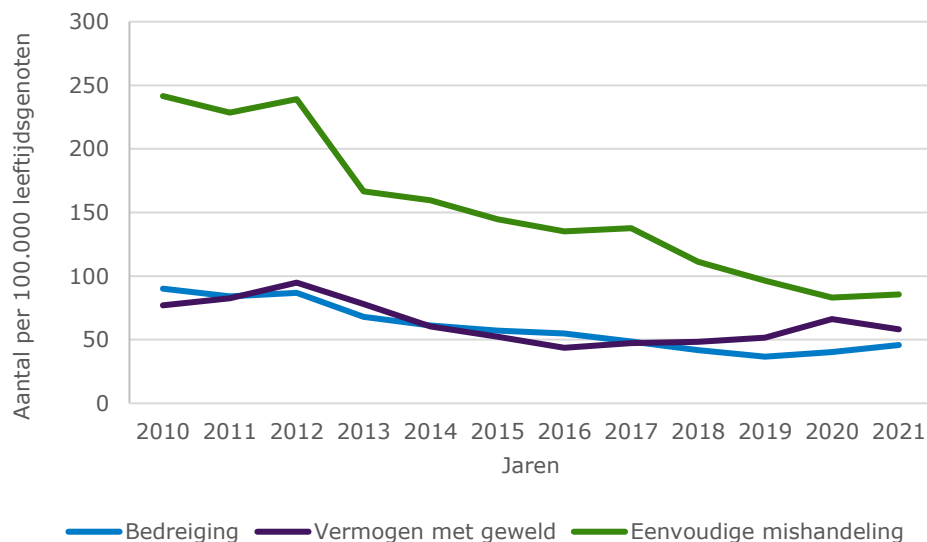
4.2 Ontwikkelingen per type geweldsmisdrijf

In de voorgaande paragraaf is ingegaan op ontwikkelingen in aantallen jeugdige strafrechtelijke daders van geweld en ernstig geweld. In deze paragraaf wordt onderzocht in hoeverre deze bredere ontwikkelingen toe te schrijven zijn aan ontwikkelingen van specifieke geweldsmisdrijven. Hiermee wordt onderzoeksvraag 2 beantwoord over de ontwikkelingen in het aantal strafrechtelijke daders van geweld per misdrijf. De ontwikkelingen worden allereerst in relatieve aantallen beschreven voor de meest voorkomende geweldsmisdrijven bedreiging, eenvoudige mishandeling en vermogensmisdrijven met geweld. Vervolgens worden de ontwikkelingen specifiek beschreven voor de ernstige geweldsmisdrijven zware mishandeling, doodslag en moord.⁴

⁴ Het relatief weinig voorkomende misdrijf gijzeling wordt niet beschreven, maar is wel meegenomen in tabellen B4.6 en B4.7 in bijlage 1.

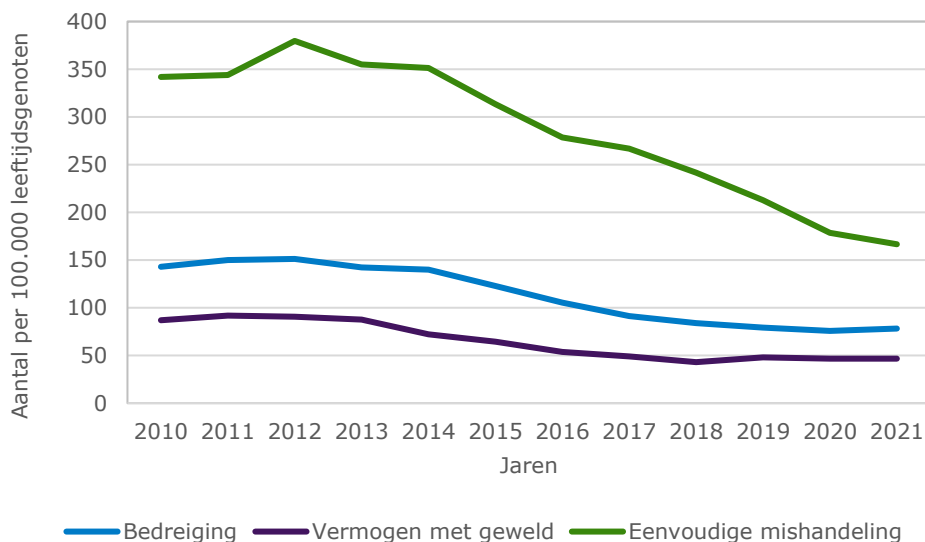
In figuur 4.6 is te zien dat voor alle drie de typen geweldsmisdrijven het aantal minderjarige strafrechtelijke daders in relatieve zin is gedaald in de periode 2010 tot en met 2021. Een erg grote daling valt te zien bij eenvoudige mishandeling, waarbij het aantal minderjarige strafrechtelijke daders met bijna twee derde is gedaald van 242 naar 86 per 100.000 leeftijdsgenoten in 2021. Het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van bedreiging is na een daling van 60% in de periode 2010-2019 weer wat gestegen in 2020 en 2021. Het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van vermogensmisdrijven met geweld is na een piek in 2012 behoorlijk gedaald tot in 2016. Tussen 2016 en 2021 stijgt het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van vermogensmisdrijven met geweld licht.

Figuur 4.6 Ontwikkeling aantal 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders van bedreiging, vermogen met geweld, en eenvoudige mishandeling per 100.000 leeftijdsgenoten

Bron: OBDJ; Statline, zie bijlage 2 tabel B4.6

Figuur 4.7 Ontwikkeling aantal 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders van bedreiging, vermogen met geweld, en eenvoudige mishandeling per 100.000 leeftijdsgenoten

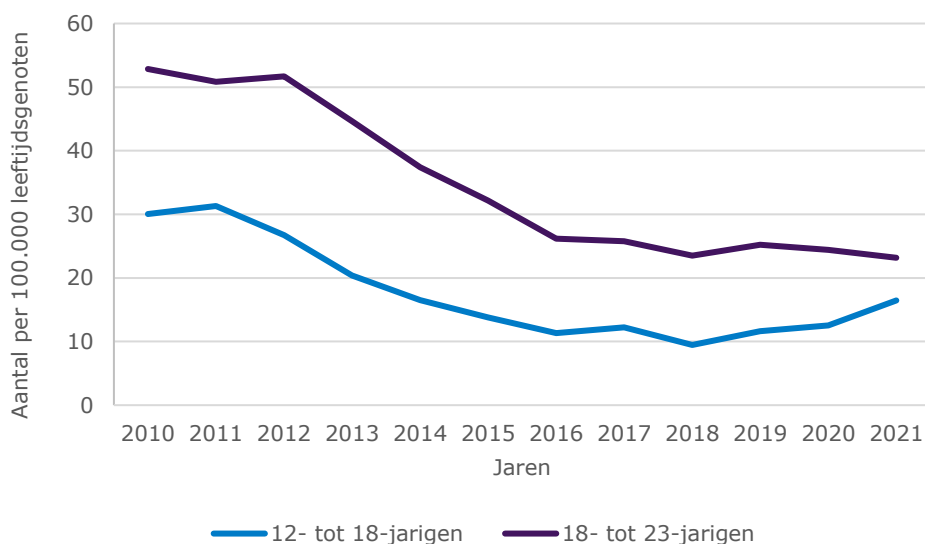
Bron: OBJD; Statline, zie bijlage 2 tabel B4.7

In figuur 4.7 zijn de relatieve aantallen jongvolwassen strafrechtelijke daders weergegeven per type geweldsmisdrijf. Uit de figuur valt onder andere af te lezen dat het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van bedreiging fors is afgenomen in de periode 2010 tot en met 2021, van 143 naar 78 per 100.000 leeftijdsgenoten. Het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van vermogensmisdrijven met geweld is in de periode 2010-2018 gehalveerd, van 87 tot 43 strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten. Sinds 2018 is dat aantal redelijk stabiel met 47 strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten.

Het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van eenvoudige mishandeling is in de periode 2010-2021 meer dan gehalveerd, van 342 naar 167 strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten.

Voor de misdrijven zware mishandeling, doodslag en moord worden de relatieve aantallen afzonderlijk in grafiekvorm weergegeven. Bij de interpretatie ervan moet rekening gehouden worden met het gegeven dat de aantallen per misdrijf fors verschillen, en daarmee dus ook de schaal van de y-assen. In figuur 4.8 is het relatieve aantal strafrechtelijke daders van (poging tot) zware mishandeling weergegeven voor 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen. Uit de figuur valt af te leiden dat beide groepen sinds 2010 relatief flink kleiner zijn geworden. De groep 18- tot 23-jarigen stabiliseert in aantal in de jaren 2016-2021, terwijl de groep 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders van zware mishandeling weer licht in aantal toegenomen is in de periode 2018-2021, van 9 tot 16 strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten.

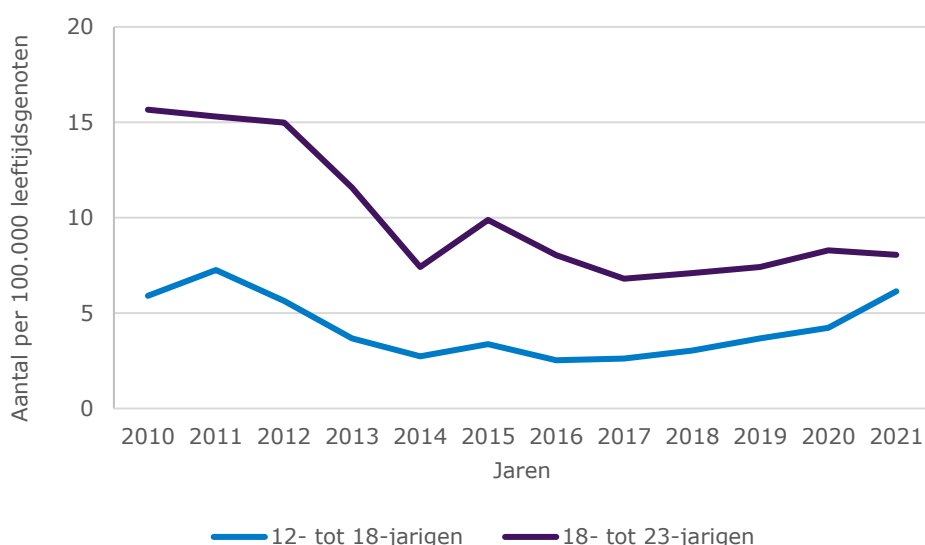
Figuur 4.8 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van zware mishandeling per 100.000 leeftijdsgenoten

Bron: OBJD; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.8

Het relatieve aantal strafrechtelijke daders van (poging tot) doodslag is zowel onder 12- tot 18-jarigen als onder 18- tot 23-jarigen gedaald tussen 2005 en 2016 (zie figuur 4.9). Enkel binnen de groep 12- tot 18-jarigen is duidelijk te zien dat het aantal strafrechtelijke daders in de periode 2016-2021 toegenomen is, van minder dan 3 tot 6 strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten.

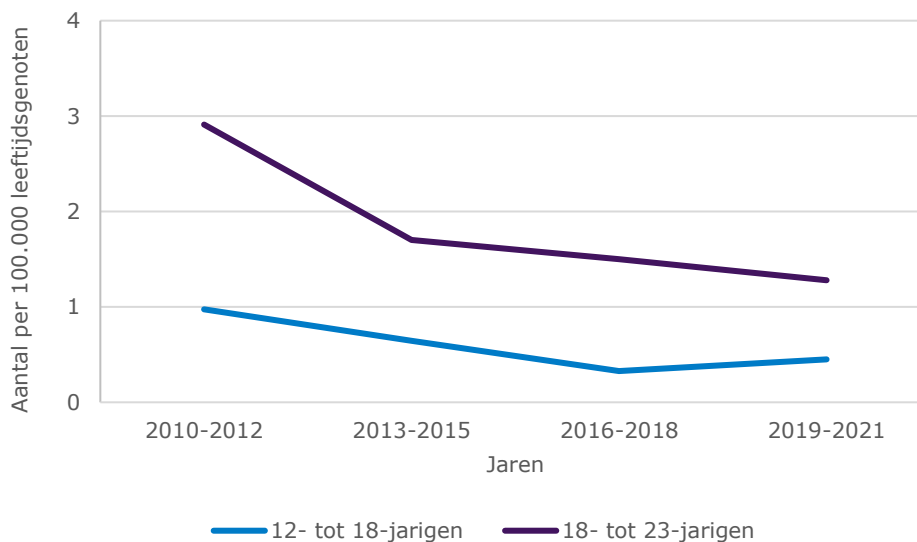
Figuur 4.9 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van doodslag per 100.000 leeftijdsgenoten

Bron: OBJD; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.9

Het relatieve aantal jeugdige strafrechtelijke daders van (poging tot) moord is in figuur 4.10 weergegeven. Aangezien sommige aantallen per jaar erg laag zijn, zijn meerdere jaren samengevoegd in de grafiek door het gemiddelde te nemen. Zoals in de grafiek te zien valt, is het aantal 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders van moord flink afgenomen, van bijna 3 per 100.000 leeftijdsgenoten in 2010 tot en met 2012 tot een ruime 1 in de jaren 2019-2021. Ook het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van moord is behoorlijk afgenomen, van 1 tot minder dan 0,5 strafrechtelijke dader(s) per 100.000 leeftijdsgenoten. In de periode 2019-2021 lag het aantal licht hoger dan in 2016-2018.

Figuur 4.10 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van moord in driejaarsperioden per 100.000 leeftijdsgenoten*

* De weergegeven aantallen zijn gemiddelde aantallen van drie jaren.

Bron: OBJD; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.10

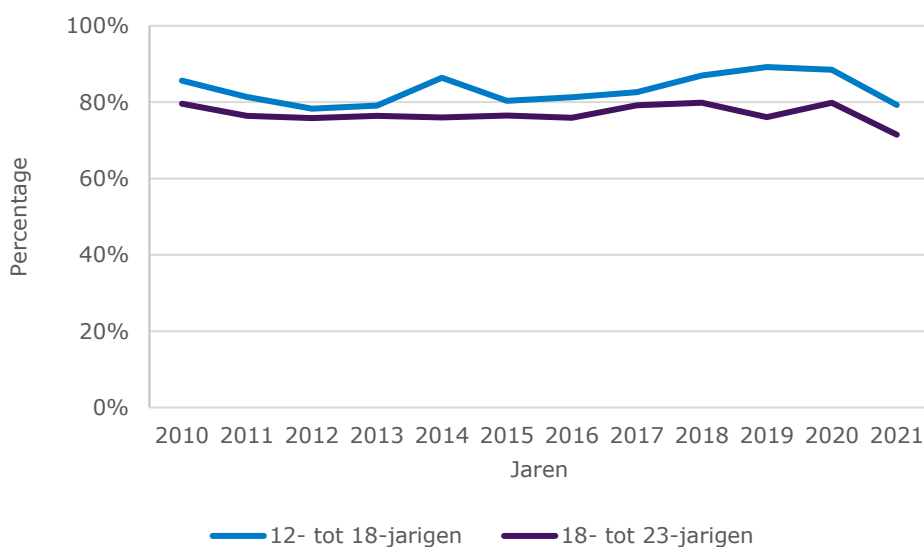
Samengevat, tussen 2010 en 2018 zijn de relatieve aantallen jeugdige strafrechtelijke daders van alle geweldsmisdrijven gedaald, alhoewel niet in gelijke mate. In de laatste jaren lopen ontwikkelingen uiteen. Zo zijn de aantallen van vaker voorkomende geweldsmisdrijven als eenvoudige mishandeling, bedreiging en vermogensdelicten met geweld fors gedaald in 2021 ten opzichte van 2010. Dit gaat ook op voor het misdrijf zware mishandeling, al is er sinds 2017 sprake van een stabilisatie in aantallen onder jongvolwassenen en zelfs een stijging onder minderjarigen. Het relatieve aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van doodslag is fors gedaald in de periode 2010-2016, om daarna te stabiliseren. Het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van doodslag is na een daling in de periode 2010-2016 zelfs gestegen tot 6 per 100.000 leeftijdsgenoten in 2021, hetzelfde aantal als in 2010. Het relatieve aantal jeugdige strafrechtelijke daders van moord is aanzienlijk gedaald in de periode 2010-2021, al is het aantal onder minderjarigen in de periode 2019-2021 wel iets gestegen ten opzichte van 2016-2018. De eerder gesignaleerde stijging in ernstig geweld onder minderjarigen tussen 2018 en 2021 is dus vooral toe te schrijven aan de misdrijven zware mishandeling en (pogingen tot) doodslag. Ditzelfde geldt voor de stabilisatie in aantallen bij jongvolwassenen.

4.3 Pogingen

In de voorgaande paragraaf is onderzoeksvraag 2, wat de ontwikkelingen zijn in het aantal strafrechtelijke daders van geweld per misdrijf, deels beantwoord. Om deze vraag vollediger te beantwoorden wordt in deze paragraaf voor de ernstige geweldsmisdrijven gekeken naar pogingen tegenover voltooide misdrijven. De ernst van het misdrijf en de bijbehorende strafmaat kan namelijk behoorlijk afwijken als het misdrijf een poging betreft of juist niet. Het is daarbij belangrijk te beseffen dat het bij het merendeel van de jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld een poging betreft. Van de jeugdige strafrechtelijke daders van zware mishandeling hadden 366 van de 449 in 2021 enkel een poging gedaan en bij de jeugdige strafrechtelijke daders van doodslag waren dat er zelfs 144 van de 161. Als de verhouding tussen pogingen en voltooide misdrijven veranderd is in de loop der jaren, zegt dat dus iets over de ernst van het misdrijf. In onderstaande figuren is telkens het percentage strafrechtelijke daders weergegeven dat voor een poging veroordeeld is. Indien een jeugdige meerdere keren voor hetzelfde type geweldsfeit wordt veroordeeld en het betreft zowel pogingen als voltooide misdrijven, wordt uitgegaan van het voltooide misdrijf.

In figuur 4.11 is het percentage jeugdige strafrechtelijke daders van een poging tot zware mishandeling weergegeven van alle jeugdigen veroordeeld voor zware mishandeling. Onder 12- tot 18-jarigen is het percentage pogingen over de jaren hoger dan onder 18- tot 23-jarigen, met zelfs bijna 90% in de jaren 2019 en 2020. Het percentage pogingen is voor beide leeftijdsgroepen in 2021 een stuk lager dan de jaren ervoor. Dit zou mogelijk te maken kunnen hebben met de prioritering van zaken in de strafrechtelijke keten tijdens de Coronacrisis wegens beperkte capaciteit. Daarbij hebben de ernstige voltooide zware mishandelingen mogelijk voorrang gekregen boven pogingen zware mishandeling.

Figuur 4.11 Ontwikkeling percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van zware mishandeling naar leeftijdscategorie

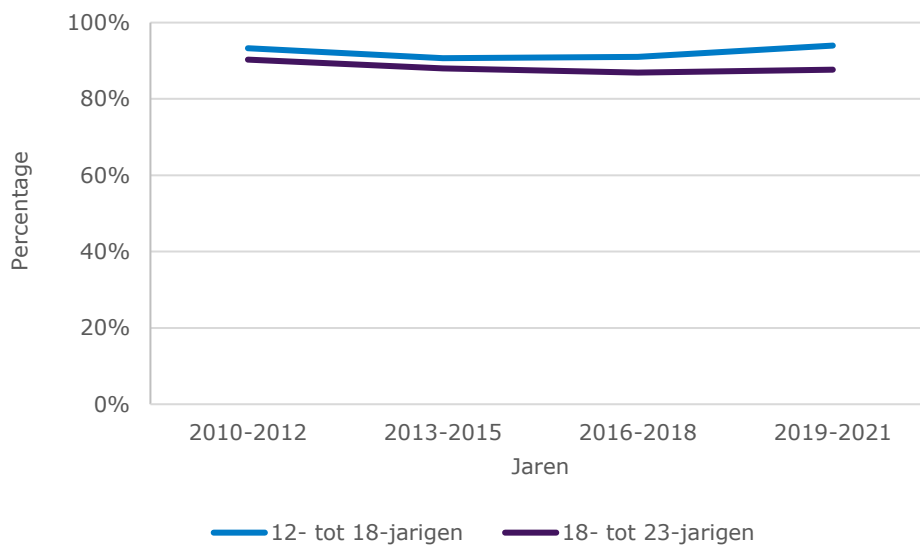

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.11

In figuur 4.12 is het percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van doodslag naar leeftijdscategorie weergegeven. Aangezien de absolute aantallen daders van voltooide

doodslag per jaar erg laag liggen, zijn jaren samengevoegd en is het gemiddelde erover berekend. Het percentage pogingen ligt gemiddeld rond de 90% voor jeugdige strafrechtelijke daders, al nam het in de periode na 2010-2012 af en nam het in 2019-2021 weer toe. Te zien valt dat over de gehele periode het percentage pogingen onder minderjarigen enigszins hoger lag dan onder jongvolwassenen.

Figuur 4.12 Ontwikkeling percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van doodslag in driejaarsperioden naar leeftijdscategorie*

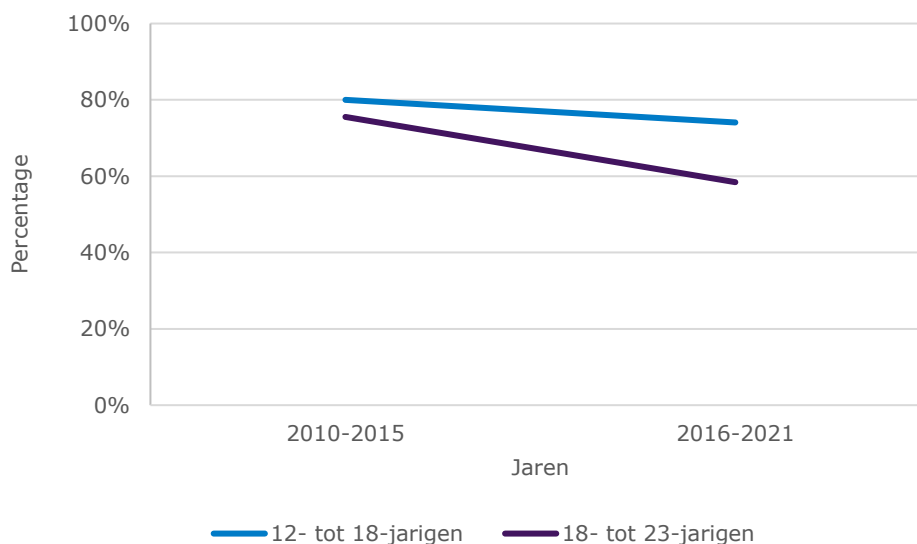

* De weergegeven percentages zijn gemiddelde percentages van drie jaren.

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.12

In figuur 4.13 is het percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van moord naar leeftijdscategorie weergegeven. De absolute aantallen per jaar zijn dusdanig laag, dat de jaren 2010 tot en met 2015 zijn samengevoegd, evenals de jaren 2016 tot en met 2021. De percentages betreffen dus gemiddelden over zes jaren. Het percentage pogingen bij moord is onder jongvolwassen strafrechtelijke daders afgenomen in de periode 2016 tot en met 2021 ten opzichte van de periode 2010 tot en met 2015 tot, van 76% naar 58%. Het percentage pogingen is onder minderjarige strafrechtelijke daders ook afgenomen, van 80% naar 73%.

Figuur 4.13 Ontwikkeling percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van moord in zesjaarsperioden naar leeftijdscategorie*

* De weergegeven percentages zijn gemiddelde percentages van zes jaren.

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.13

Samengevat, de overgrote meerderheid van ernstige geweldsmisdrijven gepleegd door jeugdigen betreft een poging. Vooral bij minderjarigen is het percentage pogingen hoog. Het percentage pogingen varieert wat over de jaren voor zware mishandeling, met een dip in 2021. Het percentage pogingen van doodslag is hoog onder jeugdigen, rond de 90%. Het percentage pogingen onder minderjarige strafrechtelijke daders van doodslag neemt zelfs toe van 91% in 2013-2018 tot 94% in 2019-2021. De percentages pogingen liggen lager voor moord. Ze dalen onder minderjarigen en jongvolwassenen respectievelijk van 80% en 76% in 2010 tot en met 2015 naar 74 en 58% in 2016-2021.

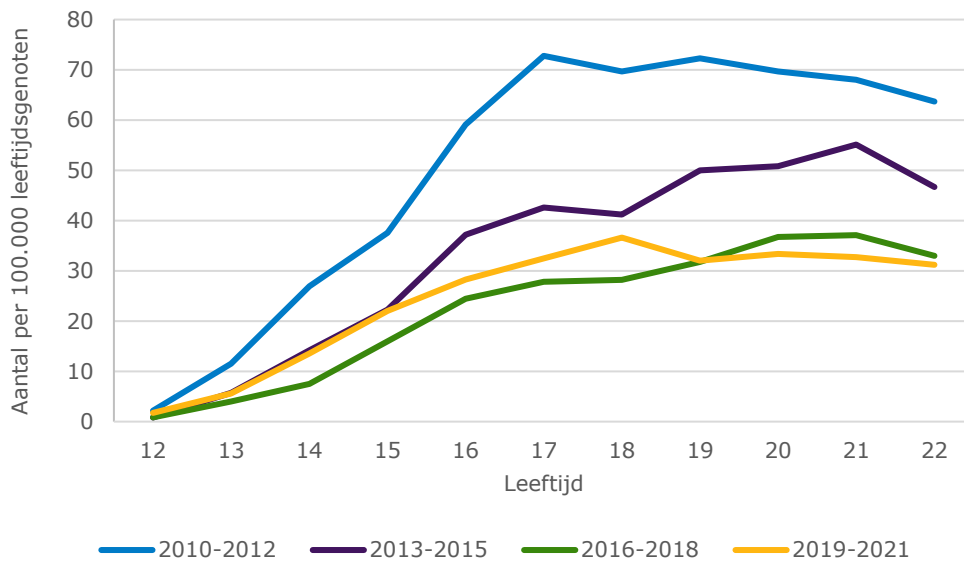
4.4 Leeftijd en geslacht daders van ernstig geweld

In deze paragraaf wordt een antwoord gegeven op onderzoeksvraag 3, die betrekking heeft op ontwikkelingen in de leeftijdsverhouding en geslachtsverhouding van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld. We brengen in kaart in hoeverre de pleegleeftijden van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld veranderen over de tijd. Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre ontwikkelingen voor jongens en meisjes verschillen.

In figuur 4.14 is per driejaarsperiode de leeftijdsverdeling weergegeven van strafrechtelijke daders van ernstig geweld. De figuur laat zien dat de aantallen voor niet iedere periode gelijk zijn, maar ook dat de leeftijdsverdelingen globaal dezelfde opwaartse lijn kennen. Deze lijn loopt van een heel laag aantal strafrechtelijke daders onder 12- en 13-jarigen tot een hoger aantal onder 16-, 17- en 18-jarigen. Wel zijn er verschillen tussen de perioden in de piekleeftijd. In 2010 tot en met 2012 vindt de piek al plaats bij de 17 en 19 jaar, en zijn de aantallen 21- en 22-jarige strafrechtelijke daders weer wat lager. In 2013 tot en met 2018 ligt de piekleeftijd hoger, namelijk

rond de 21. In de periode 2019 tot en met 2021 ligt de piekleeftijd met 18 weer wat lager.

Figuur 4.14 Leeftijdsverdeling van het aantal strafrechtelijke daders van ernstig geweld per 100.000 leeftijdsgenoten in driejaarsperioden*

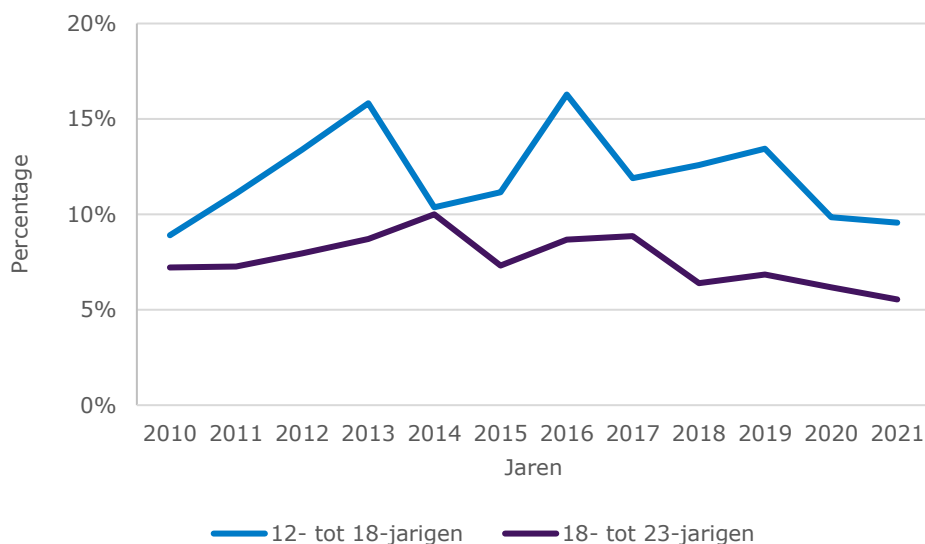

* De weergegeven aantallen zijn gemiddelde aantallen van drie jaren.

Bron: OBJD; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.14

Het percentage vrouwen onder jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld schommelt over de jaren (zie figuur 4.15). Er is zowel bij de 12- tot 18-jarigen als bij de 18- tot 23-jarigen geen duidelijke ontwikkeling te zien, al valt het op dat het percentage vrouwen in de jaren 2020 en 2021 iets lager ligt dan in de eerdere jaren. Ook valt goed te zien dat het percentage vrouwen onder de jongvolwassenen over alle jaren lager ligt dan bij de groep minderjarigen.

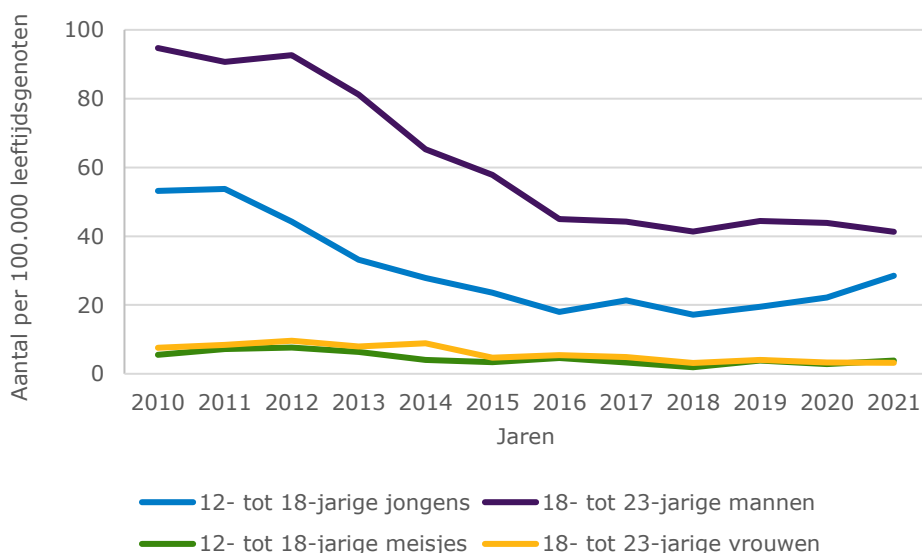
Figuur 4.15 Ontwikkeling percentage vrouwen onder strafrechtelijke daders van ernstig geweld naar leeftijdscategorie

Bron: OBDJ, zie bijlage 2 tabel B4.15

Figuur 4.16 bevat het relatieve aantal strafrechtelijke daders van zware mishandeling naar geslacht en leeftijdscategorie.

Figuur 4.16 Ontwikkeling aantal strafrechtelijke daders van zware mishandeling per 100.000 leeftijdsgenoten naar geslacht en leeftijdscategorie

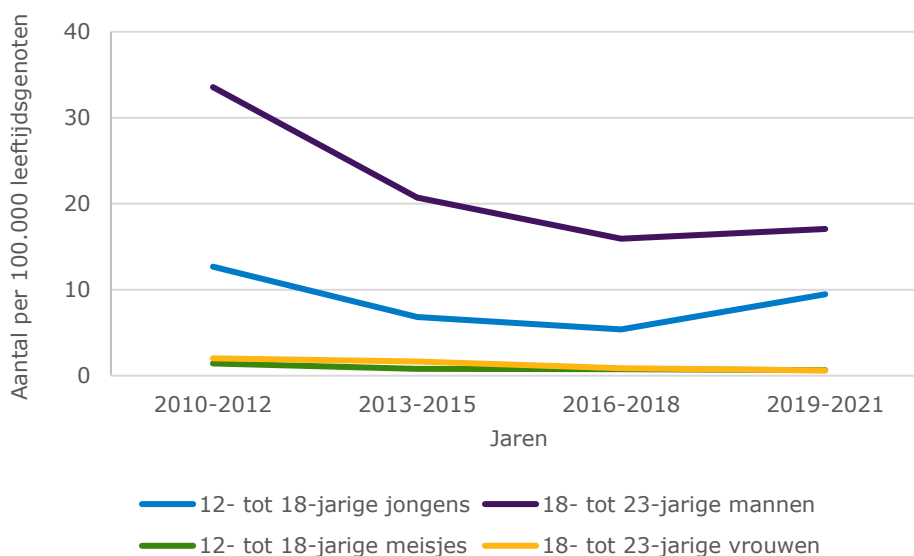
Bron: OBDJ; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.16

Wanneer er onderscheid gemaakt wordt tussen minderjarige en jongvolwassen mannelijke en vrouwelijke strafrechtelijke daders van zware mishandeling, dan valt op dat de aantallen minderjarige en jongvolwassen vrouwen erg laag zijn en de aantallen

bovendien gedaald zijn in de periode 2010-2021. Ook het relatieve aantal mannelijke strafrechtelijke daders is gedaald in deze periode, al valt voor minderjarige mannelijke strafrechtelijke daders wel een stijging te zien in de periode 2018-2021.

In figuur 4.17 is het relatieve aantal strafrechtelijke daders van doodslag en moord weergegeven naar geslacht en leeftijdscategorie. Aangezien de absolute aantallen vrouwelijke daders van doodslag en moord erg laag zijn, zijn doodslag en moord in deze figuur samengenomen. Om dezelfde reden zijn jaren samengevoegd, waarbij telkens het gemiddelde over jaren wordt gegeven. Uit de figuur blijkt dat de relatieve aantallen minderjarige en jongvolwassen vrouwelijke strafrechtelijke daders van doodslag of moord fors zijn gedaald in de periode 2010-2021. Daarnaast zijn de aantallen heel laag in vergelijking met mannelijke jeugdigen. Het aantal jongvolwassen mannelijke strafrechtelijke daders is ook fors gedaald in de periode 2010-2021, al is er een kleine stijging te zien in de jaren 2019-2021 ten opzichte van 2016-2018. Het aantal minderjarige mannelijke strafrechtelijke daders is gedaald in de periode 2010-2018, maar behoorlijk gestegen in de jaren 2019-2021.

Figuur 4.17 Ontwikkeling aantal strafrechtelijke daders van doodslag/moord per 100.000 leeftijdsgenoten in driejaarsperioden naar geslacht en leeftijdscategorie*

* De weergegeven aantallen per 100.000 zijn de gemiddelde aantallen van drie jaren.

Bron: OBJD; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.17

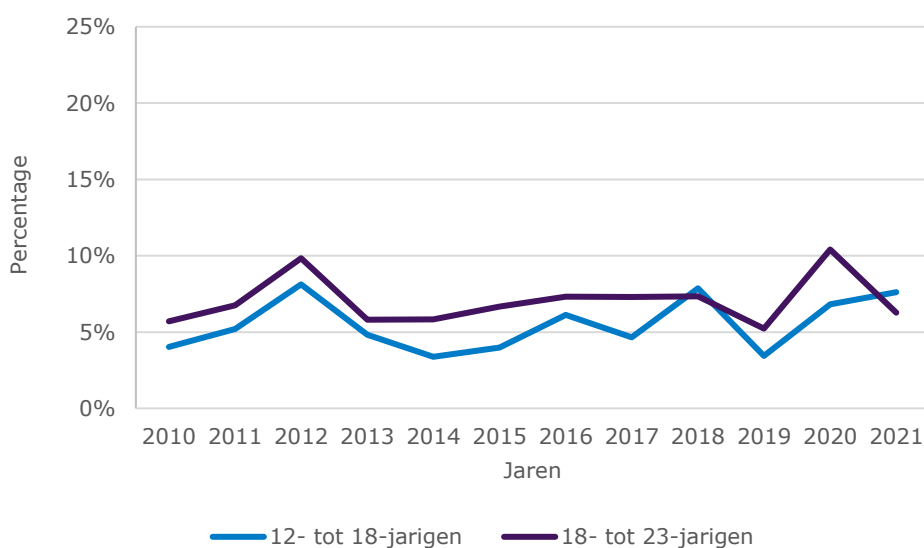
Samengevat, de leeftijdsverdeling van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld is weinig veranderd in de periode 2010 tot en met 2021, al is de piekleeftijd wel wat verschoven. In de periode 2010-2012 was het relatieve aantal daders van ernstig geweld nog het hoogst onder 17- en 19-jarigen. In de periode 2019-2021 kwam de piek op 18-jarige leeftijd, maar in de jaren ertussen kwam de piek op latere leeftijd. In de gehele periode zijn 12- tot 14-jarigen nauwelijks vertegenwoordigd. Het percentage vrouwelijke daders is zeer laag ten opzichte van alle jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld. Het relatieve aantal vrouwelijke jeugdige strafrechtelijke daders van zware mishandeling en doodslag/moord neemt niet toe in de periode 2019-2021, terwijl dit wel het geval is voor mannelijke minderjarige strafrechtelijke daders.

4.5 Frequentie van ernstig geweld

In bovenstaande paragrafen zijn ontwikkelingen in aantallen strafrechtelijke daders van ernstig geweld beschreven. Daders kunnen echter verantwoordelijk zijn voor meerdere misdrijven en de mate waarin dit gebeurt kan veranderen over tijd. Zo wijzen Weijers, Ferwerda & Roks (2021) op een relatief kleine groep plegers die vaker ernstige misdrijven plegen. In deze paragraaf wordt uitgezocht in hoeverre hier sprake van is. Hiermee wordt onderzoeksvraag 4 beantwoord over de mate waarin de frequentie van ernstig geweld onder jeugdige strafrechtelijke daders zich ontwikkelt in de periode 2010-2021.⁵

Gemiddeld 94% van de jeugdige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsmisdrijven wordt slechts voor één dergelijk feit schuldig bevonden in een jaar. Het betekent dat 6% van de jeugdige strafrechtelijke daders aan twee of meer ernstige geweldsfeiten schuldig is bevonden. Over de jaren schommelt het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van twee of meer ernstige geweldsmisdrijven, zonder duidelijk te stijgen of te dalen (zie figuur 4.18). Er zijn dus relatief weinig jeugdigen die binnen een jaar aan meer dan één ernstig geweldsfeit schuldig zijn bevonden.

Figuur 4.18 Ontwikkeling percentage strafrechtelijke daders met minimaal twee ernstige geweldsmisdrijven binnen een jaar van alle strafrechtelijke daders van geweldsmisdrijven naar leeftijdscategorie

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.18

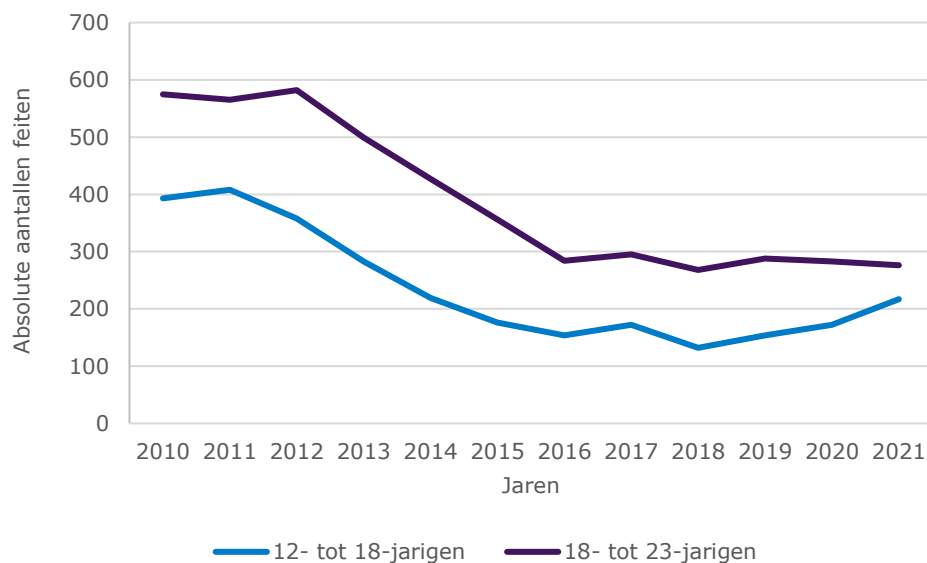
Ondanks dat het aantal jeugdigen dat aan meer dan één ernstig geweldsfeit schuldig is bevonden beperkt is, valt het niet uit te sluiten dat ontwikkelingen in de frequentie iets afwijken van ontwikkelingen in de prevalentie. Vandaar dat ook deze ontwikkelingen hieronder worden weergegeven.

In figuur 4.19 is het aantal geregistreerde feiten van zware mishandeling weergegeven per leeftijdsgroep. Het valt op dat het aantal feiten in de periode 2012 tot 2016 sterk

⁵ Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat achter één ernstig geweldsfeit in de OBJD-data soms meerdere misdrijven schuilgaan. De frequentie slaat hier dus op het aantal geregistreerde feiten, dat waarschijnlijk lager ligt dan het daadwerkelijke aantal misdrijven waarvan jeugdigen verdacht zijn geweest.

daalt, waarna deze enkel binnen de groep 12- tot 18-jarigen weer iets oploopt in de jaren 2019-2021. Deze ontwikkeling is vergelijkbaar met die in figuur 4.8. Dit betekent dat in deze periode het aantal geregistreerde feiten van zware mishandeling per jeugdige niet aanzienlijk is toegenomen of afgenomen.

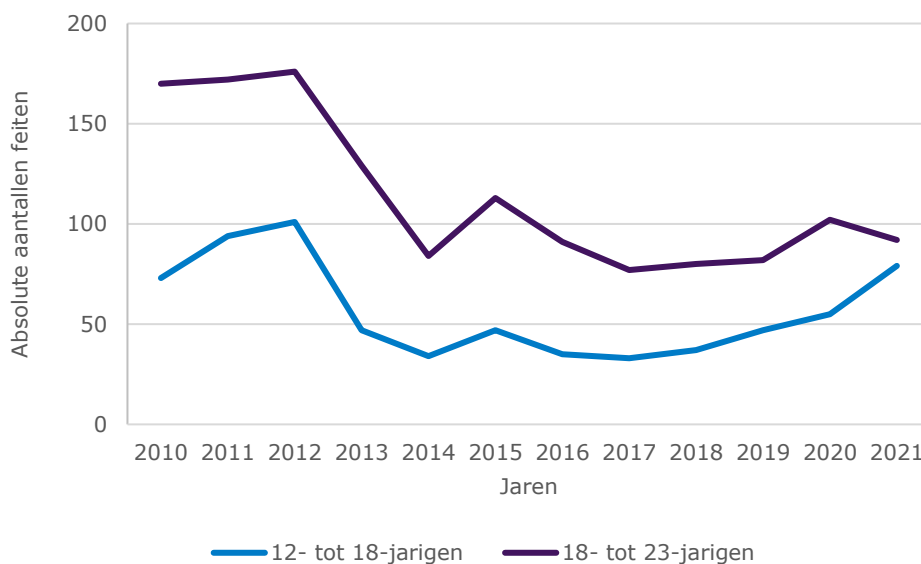
Figuur 4.19 Ontwikkeling absoluut aantal geregistreerde feiten zware mishandeling naar leeftijdsgroep

Bron: OBJD, zie bijlage 2 tabel B4.19

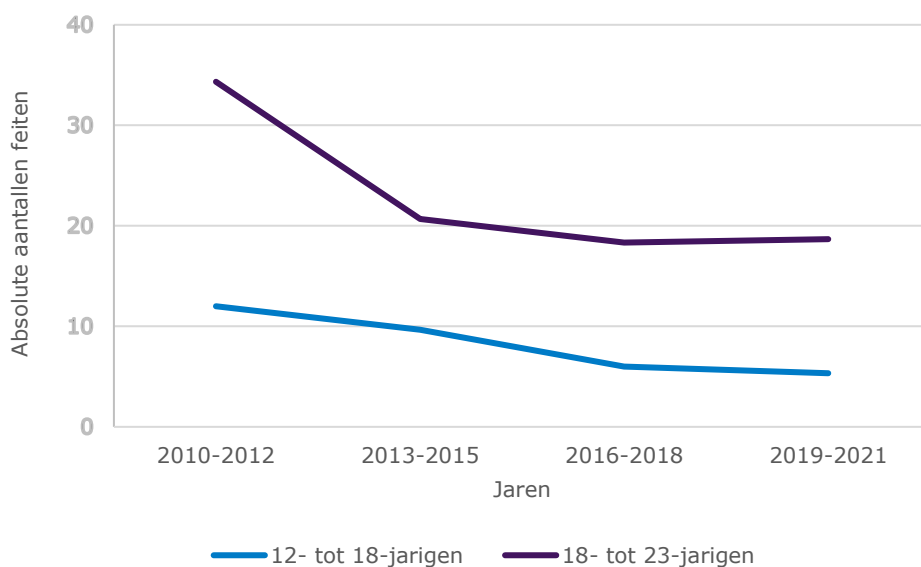
In figuur 4.20 is het geregistreerde aantal feiten doodslag weergegeven per leeftijdsgroep. Binnen de groep 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders van doodslag is het aantal feiten na 2012 flink afgenomen. Tussen 2013 en 2021 valt er geen duidelijke ontwikkeling te zien. Ook binnen de groep 12- tot 18-jarigen valt er een piek in 2012 waar te nemen, al neemt het geregistreerde aantal feiten doodslag na een stabilisatie in de periode 2013-2018 weer toe in de periode 2019-2021. Ook deze ontwikkeling is redelijk vergelijkbaar met de ontwikkeling in het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van doodslag.

Figuur 4.20 Ontwikkeling absoluut aantal geregistreerde feiten doodslag naar leeftijdscategorie

Bron: OBDJ, zie bijlage 2 tabel B4.20

Figuur 4.21 Ontwikkeling absoluut aantal geregistreerde feiten moord in driejaarsperioden naar leeftijdscategorie*

* De weergegeven aantallen zijn de gemiddelde aantallen over drie jaren.

Bron: OBDJ, zie bijlage 2 tabel B4.21

In figuur 4.21 is te zien dat het geregistreerde aantal moordfeiten voor minderjarigen daalde in de periode 2010-2021. Ook onder jongvolwassenen was sprake van een daling van het aantal moordfeiten over de jaren, al had dit enkel betrekking op de periode 2010-2018. In de jaren 2019-2021 zet de daling niet door. Deze ontwikkelingen lopen niet geheel gelijk met die in het aantal strafrechtelijke daders van moord.

Zo neemt het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders van moord licht toe in de jaren 2019-2021 ten opzichte van 2016-2018, terwijl het aantal geregistreerde feiten binnen deze groep gelijk blijft. Onder minderjarige daders neemt het aantal feiten in die periode licht af, terwijl het aantal daders iets toeneemt. Gezien de relatief lage aantallen per jaar zijn dit overigens niet per se betekenisvolle verschillen.

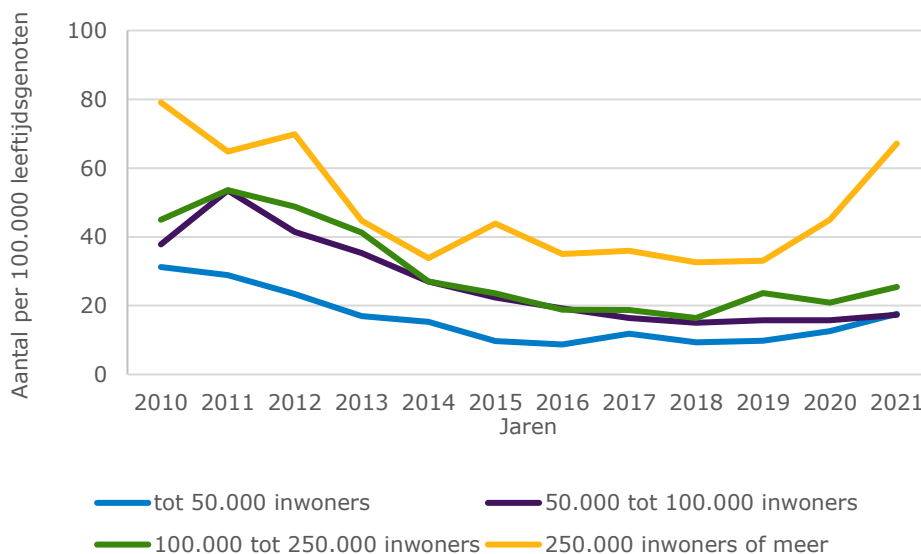
Samengevat, het percentage jeugdige strafrechtelijke daders dat aan twee of meer ernstige geweldsfeiten schuldig is bevonden schommelt over de jaren. De trends in het aantal feiten ernstig geweld over de jaren zijn redelijk vergelijkbaar met de trends in het aantal jeugdige verdachten over de jaren, ondanks dat de aantallen hoger zijn omdat het om de frequentie gaat in plaats van de prevalentie. Enkel bij het misdrijf moord zijn wel licht verschillende ontwikkelingen in de laatste jaren wanneer het aantal feiten wordt vergeleken met het aantal strafrechtelijke daders. Dit betreffen wel erg kleine verschillen op basis van de aantallen waar het over gaat.

4.6 Pleeggemeenten ernstig geweld

In de voorgaande paragraaf zijn ontwikkelingen in aantallen geregistreerde ernstige geweldsmisdrijven besproken. Om de ontwikkelingen te kunnen plaatsen, is het echter ook belangrijk te onderzoeken in hoeverre deze in het hele land plaatsvinden of vooral in bepaalde gemeenten. Deze paragraaf geeft antwoord op onderzoeksvraag 5 in hoeverre er verschillen zijn tussen gemeenten in Nederland in ontwikkelingen van ernstige geweldscriminaliteit onder jeugdigen.

In figuur 4.22 is het aantal geregistreerde feiten van ernstig geweld door 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten naar gemeentegrootte weergegeven. Te zien valt dat het aantal feiten ernstig geweld gemiddeld hoger ligt in grotere gemeenten met meer dan 250 duizend inwoners. Behalve de dalende trend tot ongeveer 2016 valt op dat het aantal feiten van ernstig geweld sinds 2019, en in 2021 aanzienlijk, gestegen is in gemeenten met 250.000 of meer inwoners (de G4-gemeenten), terwijl er in andere gemeenten een beperkte stijging te zien is.

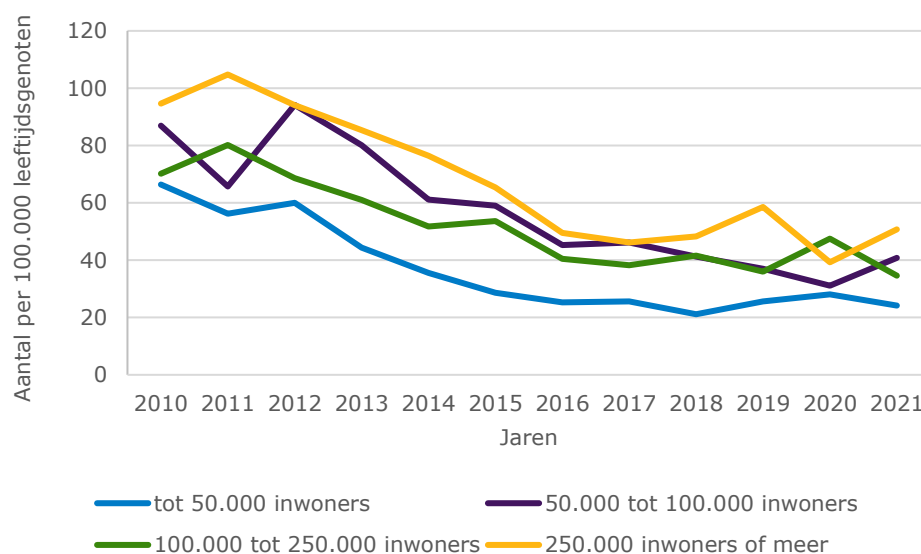
Figuur 4.22 Ontwikkeling relatief aantal feiten ernstig geweld met 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders naar gemeentegrootte

Bron: OBDJ; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.22

In figuur 4.23 is het aantal feiten ernstig geweld per 100.000 leeftijdsgenoten naar gemeentegrootte weergegeven voor feiten met 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders. Voor zowel grote als kleine gemeenten was sprake van een daling in het aantal feiten van ernstig geweld in de periode 2010-2017, waarna de aantallen stabiliseren in de jaren 2018-2021.

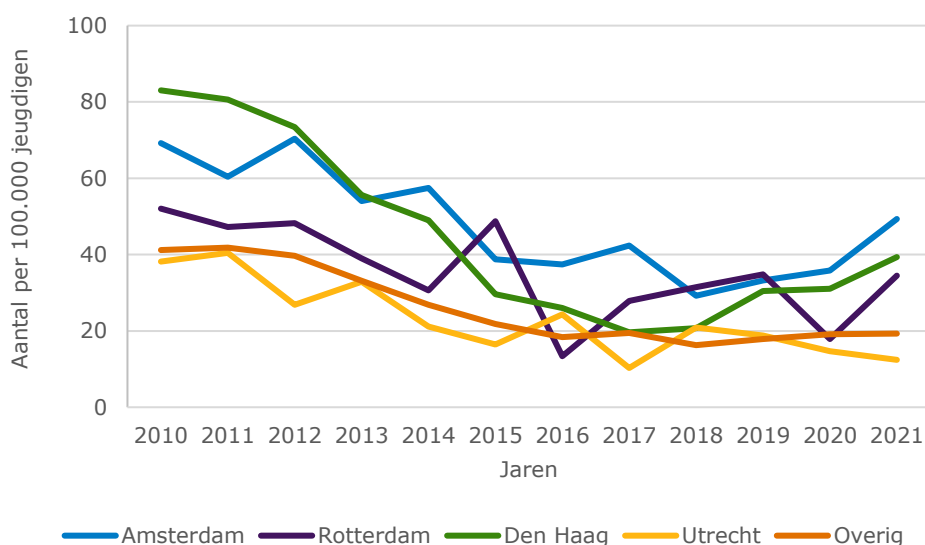
Figuur 4.23 Ontwikkeling relatief aantal feiten ernstig geweld met 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders naar gemeentegrootte

Bron: OBDJ; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.23

Figuur 4.24 geeft het aantal feiten (poging) zware mishandeling weer dat gepleegd is door jeugdigen, per G4-gemeente en relatief aan het aantal jeugdigen in de gemeente. Na een daling tussen 2010 en 2016 valt te zien dat het aantal feiten in de jaren 2020 en 2021 toenamen in Amsterdam en Den Haag. In Rotterdam schommelde het aantal erg over de jaren en in Utrecht en in de overige gemeenten is er geen duidelijke ontwikkeling in de jaren 2016 tot en met 2021.

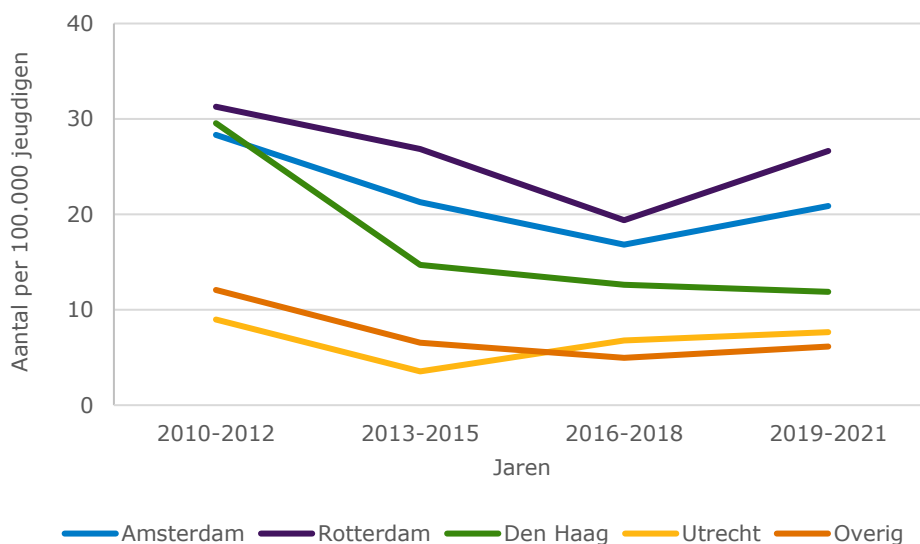
Figuur 4.24 Ontwikkeling relatief aantal feiten zware mishandeling met jeugdige daders naar G4-gemeente en overig

Bron: OBDJ; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.24

In figuur 4.25 is het aantal feiten (poging) doodslag en moord per 100.000 leeftijdsgenoten weergegeven per G4-gemeente. Voor Amsterdam is na een piek in 2010-2012 een daling in het aantal feiten doodslag en moord te zien tot 2018, waarna de aantallen weer opliepen in de periode 2019-2021. Voor Rotterdam is na een daling in de periode 2010-2018 een stijging te zien in de jaren 2019-2021. In Den Haag is het aantal feiten doodslag en moord enkel afgenomen sinds 2010, tot op het laagste niveau in de periode 2019-2021. In de overige gemeenten is er na een daling in de periode 2012-2014 en een stabilisatie weer een lichte toename in de periode 2019-2021.

Figuur 4.25 Ontwikkeling relatief aantal feiten doodslag/moord met jeugdige daders naar G4-gemeente in driejaarsperioden*

* De weergegeven aantallen zijn de gemiddelde aantallen van drie jaren. Let op: de cijfers hebben veelal betrekking op pogingen, en veel vaker (poging) doodslag dan moord.

Bron: OBDJ; CBS Statline, zie bijlage 2 tabel B4.25

Samengevat, ontwikkelingen in geregistreerde ernstig-geweldfeiten verschillen tussen gemeenten. Met name in de G4-gemeenten is sprake van een sterke stijging in het aantal ernstig-geweldfeiten per 100.000 leeftijdsgenoten onder minderjarigen in de periode 2019-2021. Een dergelijke ontwikkeling valt niet te zien onder jongvolwassenen. Het aantal feiten (poging tot) zware mishandeling gepleegd door jeugdigen is in 2021 vooral in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam toegenomen, al is er in Rotterdam over de periode 2014-2021 geen duidelijke ontwikkeling te zien. Het relatieve aantal feiten (poging tot) doodslag/moord met jeugdige daders is vooral in Rotterdam toegenomen in de periode 2019-2021 ten opzichte van 2016-2018, al volgde deze toename wel op een daling ten opzichte van 2010-2012.

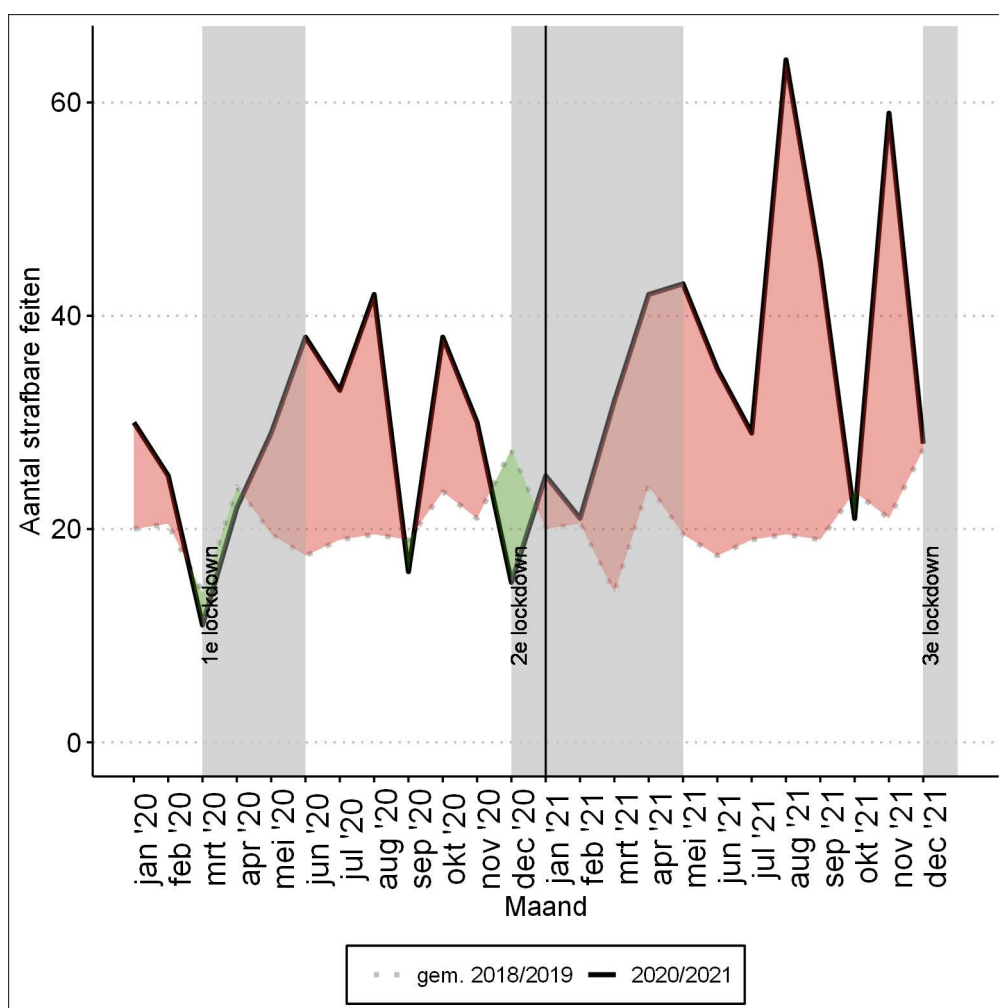
4.7 Ernstig geweld tijdens de Coronacrisis

Uit het literatuuronderzoek kwam naar boven dat de geregistreerde criminaliteit daalde tijdens zogeheten lockdowns ten tijde van de COVID-19-crisis. Echter, deze dalingen vonden niet altijd plaats voor de ernstige geweldsmisdrijven: (poging tot) zware mishandeling, doodslag en moord. Gezien het gestegen aantal minderjarige strafrechtelijke daders van ernstig geweld in 2020 en 2021, is het van belang te weten te komen in hoeverre deze te maken hebben met of juist plaatsvonden ondanks de lockdowns en de perioden daartussen. Hiermee kan worden uitgezocht in hoeverre ontwikkelingen in ernstig geweld te maken hebben met de Coronacrisis of er juist los van staan. Dit is belangrijk om te weten, aangezien dit iets kan zeggen over de mechanismen die ontwikkelingen in ernstig geweld verklaren. In deze paragraaf wordt daarom onderzocht hoe aantallen geregistreerde feiten ernstig geweld zich hebben ontwikkeld voorafgaand en tijdens de Coronacrisis. Daarmee wordt in aanvulling op paragraaf 4.3 een antwoord gegeven op onderzoeksvraag 3 die betrekking heeft op de frequentie van ernstig geweld. Deze frequentie wordt hier echter onderzocht door enkel naar de

laatste jaren te kijken op basis van pleegdatum. Zodoende kunnen maanden vóór, tijdens en na lockdowns worden vergeleken. Let op, er wordt daarmee dus gekeken naar de maanden waarin de geregistreerde feiten daadwerkelijk plaatsvonden. Deze aantallen wijken daarmee af van de in de overige paragrafen gerapporteerde aantallen, aangezien die naar afdoeningsjaar zijn.

Bij het vergelijken van aantallen geregistreerde feiten ernstig geweld onder 12- tot 18-jarigen tussen de jaren 2018/2019 en 2020/2021 blijkt dat dit aantal in de periode 2020/2021 duidelijk is gestegen ten opzichte van gemiddelden over 2018 en 2019 (zie figuur 4.26). Enkel bij de eerste lockdown vanwege het Coronavirus, in maart en april 2020, en bij de lockdown in december 2020, met grijze vlakken aangeduid in de figuur, is er sprake van een lager of vergelijkbaar aantal in vergelijking met de jaren 2018 en 2019.

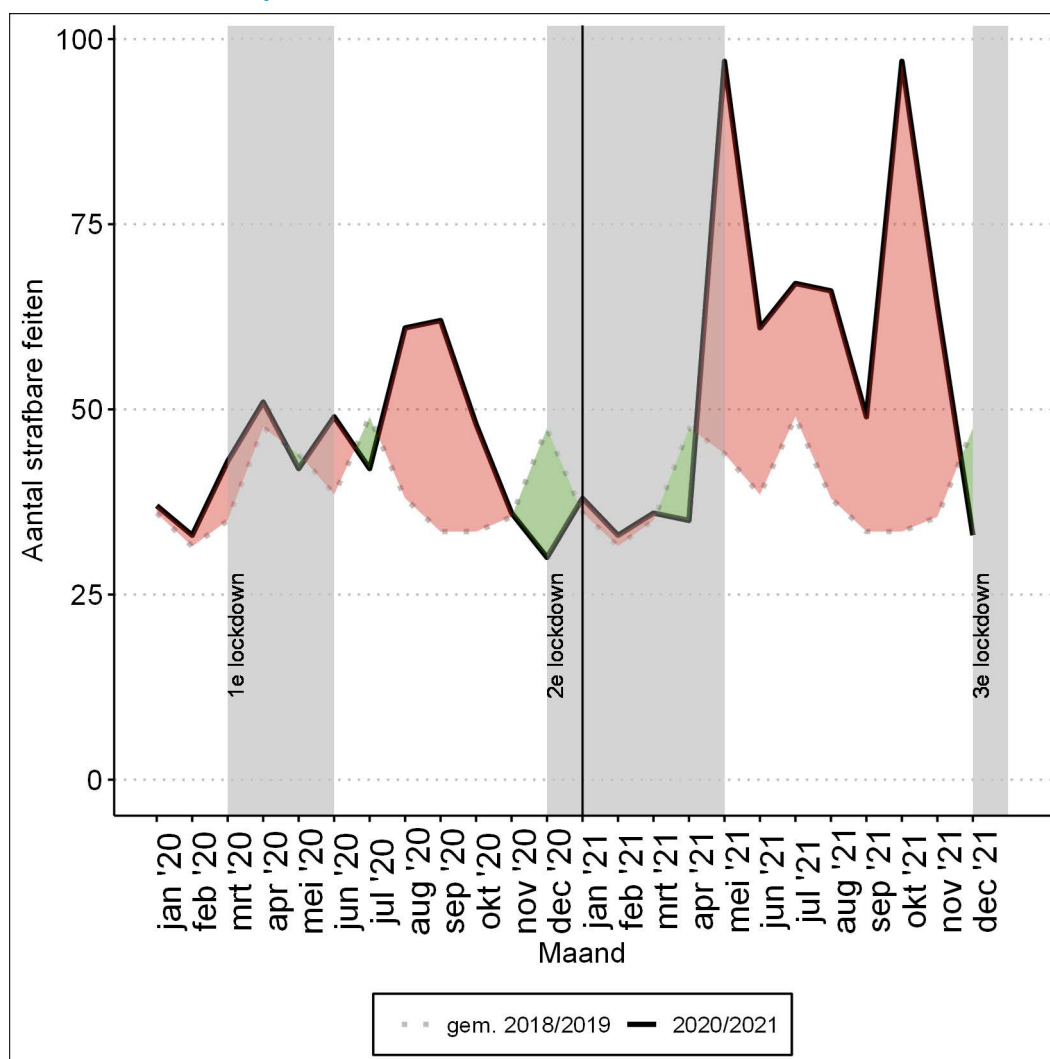
Figuur 4.26 Het absolute aantal geregistreerde feiten ernstig geweld onder 12- tot 18-jarigen naar pleegmaand, 2020/2021 afgezet tegen 2018/2019

Bron: OBDJ

De ontwikkeling van het aantal geregistreerde feiten ernstig geweld is niet hetzelfde voor 18- tot 23-jarigen. Uit figuur 4.27 valt op te maken dat de aantallen weinig beïnvloed lijken te worden door de eerste lockdown in maart 2020. Het aantal feiten ernstig geweld ligt over de eerste zes maanden van 2020 iets hoger dan in 2018 en 2019, ook in maart en april. In de maanden augustus en september van 2020 echter, wanneer er geen sprake is van een lockdown, zijn er aanzienlijk meer feiten geregistreerd in vergelijking met de twee voorgaande jaren. Tijdens de lockdown van december 2020 tot en met maart 2021 is er wel sprake van een gelijk of soms lager aantal dan in voorgaande jaren. Na deze lockdown komt het aantal in de maanden april tot en met november op een beduidend hoger niveau dan in de jaren 2018/2019.

Figuur 4.27 Het absolute aantal geregistreerde feiten ernstig geweld onder 18- tot 23-jarigen naar pleegmaand, 2020/2021 afgezet tegen 2018/2019

Bron: OBJD

Samengevat, het geregistreerde ernstig geweld onder jongeren is in de jaren 2020 en 2021 aanzienlijk hoger dan het gemiddelde over 2018 en 2019. De aantallen liggen voor minderjarigen gelijk aan of lager dan het gemiddelde over 2018/2019 bij de

eerste lockdown in maart en april 2020 en rond het begin van de tweede lockdown eind 2020 en de derde eind 2021. In perioden waarin er minder Coronarestricties waren werd er juist fors meer ernstig geweld geregistreerd. Onder jongvolwassenen zijn er geen duidelijke veranderingen in aantallen zichtbaar rond de eerste lockdown. Echter, tijdens de gehele tweede lockdown, tussen december 2020 en maart 2021, worden er minder feiten ernstig geweld geregistreerd, terwijl de aantallen in de maanden ervoor en erna juist fors hoger liggen.

4.8 Zelfgerapporteerd geweld

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag 7 over de ontwikkeling van de zelfgerapporteerde prevalentie en frequentie van geweldscriminaliteit onder jeugdigen. De Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ, Van der Laan & Beerthuizen, 2020) biedt inzicht in de mate waarin jeugdigen zelf aangeven dader te zijn geweest van specifieke feiten, waaronder geweld. Hoewel zelfrapportage minder geschikt is om ernstige of zware criminaliteit te meten, kan het gebruikt worden om een indicatie te geven van de ontwikkeling van zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit onder jeugdigen naast de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit. Niet alle jeugdcriminaliteit wordt immers geregistreerd. Daarnaast kan het instrument gebruikt worden om te beschouwen of, binnen geweld, het aandeel van relatief ernstigere geweldsdelicten bij zelfrapportage eveneens groter geworden is in de periode 2005-2020. In het geval van de jongvolwassen jeugdigen gaat het om 2015-2020, aangezien voor die groep enkel over deze jaren informatie beschikbaar is.

Tabel 4.1 laat zien dat minderjarige jeugdigen in de periode 2005-2020 steeds minder vaak aangaven iemand in het afgelopen jaar bedreigd te hebben, van 12% van de jongeren naar 5. Het percentage minderjarige jeugdigen dat iemand geslagen zei te hebben zonder die persoon verwond te hebben in het afgelopen jaar is met 17-18% ongeveer gelijk gebleven over de periode 2005-2020. Het percentage minderjarige jeugdigen dat iemand geslagen en daarmee verwond zei te hebben is afgenomen van 10% in 2005 naar 6% in 2020. Bijna geen van de jeugdigen gaf aan iemand bedreigd of mishandeld te hebben om iets te stelen. Ook het verwonden van persoon met een wapen werd slechts door 0 tot 1% van de jeugdigen gemeld.

Onder de meerderjarige jeugdigen valt in het totale gerapporteerde geweld een daling te zien in 2020 ten opzichte van 2015. Uit al deze aantallen kan geconcludeerd worden dat het zelfgerapporteerde geweld in ieder geval niet is toegenomen over de jaren, zoals wel blijkt uit het aantal jeugdigen dat voor geweld is veroordeeld. Met name het percentage minderjarige jeugdigen dat gezegd heeft iemand verwond te hebben is gedaald. Daarnaast kan worden opgemerkt dat het relatieve aantal jeugdigen dat aangeeft iemand mishandeld of bedreigd te hebben is gedaald, net zoals de aantallen jeugdige strafrechtelijke daders van bedreiging en eenvoudige mishandeling.

Tabel 4.1 Prevalentie zelfgerapporteerde geweldsdelicten voor 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen

	2005	2010	2015	2020
	% (95-BI)	% (95-BI)	% (95-BI)	% (95-BI)
12- tot 18-jarigen				
Iemand bedreigd, bang maken	12,5 (10,5-14,4)	9,6 (8,4-10,8)	6,9 (5,6-8,2)	4,8 (3,1-6,4)
Geslagen, persoon niet gewond	16,7 (14,5-18,8)	16,7 (15,2-18,2)	17,7 (15,7-19,6)	17,8 (14,8-20,8)
Geslagen, persoon wel gewond	9,6 (7,9-11,3)	8,0 (6,9-9,1)	7,0 (5,7-8,3)	5,5 (3,7-7,2)
Iemand bedreigd om te stelen	x	x	0,3 (0,0-0,6)	x
Geweld gebruikt om te stelen	x	x	0,2 (0,0-0,4)	x
Iemand met wapen verwond	0,7 (0,2-1,2)	0,5 (0,2-0,8)	0,7 (0,3-1,1)	x
18- tot 23-jarigen				
Iemand bedreigd, bang maken			5,6 (4,3-6,9)	3,4 (1,9-4,9)
Geslagen, persoon niet gewond			11,3 (9,6-13,1)	9,2 (6,8-11,6)
Geslagen, persoon wel gewond			7,1 (5,7-8,5)	4,5 (2,8-6,3)
Iemand bedreigd om te stelen			x	x
Geweld gebruikt om te stelen			x	x
Iemand met wapen verwond			x	x

x=aantal te laag om over te rapporteren

Bron: MZJ

De frequentie van het door de jeugdigen zelfgerapporteerde geweld laat een vergelijkbare ontwikkeling zien als de prevalentie. In tabel 4.2 is het aantal delicten weergegeven dat de respondenten gezegd hebben in het afgelopen jaar gepleegd te hebben per type delict. Het totaal aantal zelfgerapporteerde delicten is weergegeven per 100 respondenten. Ook hier valt op dat met name minderjarige jeugdigen in 2020 een stuk minder vaak aangaven iemand geslagen en daarmee verwond te hebben dan in 2005 (10 keer tegenover 21 keer per 100 respondenten). Het aantal keer dat minderjarige jeugdigen aangaven iemand geslagen te hebben zonder verwonding is enigszins gestegen in 2020 ten opzichte van 2010 en 2015.

Tabel 4.2 Frequentie zelfgerapporteerde delicten voor 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen: aantal per 100 respondenten

12- tot 18-jarigen	2005	2010	2015	2020
Iemand bedreigd, bang maken	32,0	24,8	18,6	12,1
Geslagen, persoon niet gewond	52,1	46,3	45,1	56,4
Geslagen, persoon wel gewond	21,3	17,4	18,1	10,3
Iemand bedreigd om te stelen	x	x	1,7	x
Geweld gebruikt om te stelen	x	x	0,5	0,5
Iemand met wapen verwond	0,7	0,8	3,8	x
18- tot 23-jarigen	2005	2010	2015	2020
Iemand bedreigd, bang maken			16,6	10,7
Geslagen, persoon niet gewond			32,7	22,8
Geslagen, persoon wel gewond			17,4	9,4
Iemand bedreigd om te stelen			x	x
Geweld gebruikt om te stelen			x	x
Iemand met wapen verwond			x	x

x=aantal te laag om over te rapporteren

Bron: MZJ

Samengevat, het percentage minderjarigen dat zelf aangeeft één of meerdere keren iemand bedreigd te hebben is tussen 2005 en 2020 fors gedaald. Een eveneens forse daling tussen 2005 en 2020 is ook te zien voor het slaan en verwonden van een persoon. Het percentage minderjarigen dat iemand geslagen zegt te hebben zonder verwonding is echter niet gedaald, en ook de frequentie van slaan zonder verwonding is niet gedaald. Jongvolwassenen rapporteren in 2020 minder geweld te hebben gepleegd dan jongeren in 2015 rapporteerden. De recente ontwikkelingen op basis van zelfgerapporteerd daderschap van geweld, laat met de afname dus een ander beeld zien dan het (relatieve) aantal jeugdigen dat door het OM en de rechter schuldig is bevonden aan een ernstig geweldsdelict. Dit is niet verwonderlijk, aangezien het meeste zelfgerapporteerde geweld minder ernstig is. De ontwikkelingen in zelfgerapporteerd geweld passen dan ook beter bij de ontwikkeling in de vaker voorkomende geregistreerde eenvoudige mishandelingen. De dalingen in zelfgerapporteerde bedreigingen in 2020 ten opzichte van 2015 lopen echter weer niet gelijk met de dalingen in het aantal geregistreerde bedreigingen.

5 Discussie en conclusie

In de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) 2023 werd een lichte stijging in het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsdelicten in de periode 2017 tot en met 2021 gesignaleerd. Het OM maakte melding van toenames in het aantal jeugdige verdachten van ernstig geweldsdelicten als moord en doodslag in de jaren 2020 en 2021 ten opzichte van 2019. In het jaar 2022 was er weer sprake van een afname volgens het OM. De gerapporteerde stijgingen hebben geleid tot zorgen, geuit in de politiek en in media. Over de recente daling werd weinig gemeld. In dit onderzoek is uitgezocht hoe daderschap van geweld en met name ernstig geweld zich heeft ontwikkeld. Daarnaast is onderzocht om wat voor geweldsdelicten het gaat, wanneer deze gepleegd zijn en in welke (typen) gemeenten. Ontwikkelingen op de kortere termijn zijn daarbij beschreven in samenhang met ontwikkelingen op de langere termijn. De onderzoeksvraag was: *Welke ontwikkelingen doen zich in de jaren 2010 tot en met 2021 voor in (ernstige) geweldscriminaliteit waarbij jeugdigen zijn betrokken?* Deze onderzoeksvraag is beantwoord aan de hand van analyse van gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) over jeugdigen die schuldig zijn bevonden aan geweldsfeiten. Ook is gebruikgemaakt van gegevens uit de Monitor Zelf gerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ) over jeugdigen die in een vragenlijst hebben aangegeven geweldsdelicten te hebben gepleegd. Hieronder worden de bevindingen besproken en vervolgens bediscussieerd. Er wordt afgesloten met een conclusie.

5.1 Bevindingen

De resultaten in dit rapport laten zien dat het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweldscriminaliteit is gehalveerd tussen 2010 en 2021. Wel vinkt de daling af in de laatste jaren. Ook valt op dat de daling van het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van geweld minder sterk is dan de dalingen bij andere delicten. Deze verschuiving leidt tot een groter percentage daders van geweld onder alle jeugdige strafrechtelijke daders, hoewel het feitelijke aantal daders is afgenomen.

Het aantal veroordeelde jeugdige daders van de ernstige geweldsmisdrijven zware mishandeling, doodslag en moord is een stuk lager in 2021 ten opzichte van 2010. Gemiddeld genomen gaat het bijna om een halvering. Sinds 2018 is er echter sprake van een stijging. De lichte stijging in ernstige geweldsmisdrijven in 2019 waarover in de Monitor Jeugdcriminaliteit 2020 al is gerapporteerd (Van der Laan et al., 2021), zet dus door in de jaren 2020 en 2021 (zie ook Tollenaar & Van der Laan, 2023). Deze stijging is grotendeels toe te schrijven aan een toename in het aantal minderjarige mannelijke strafrechtelijk veroordeelde daders van zware mishandeling en doodslag. Het gaat dan vooral om pogingen. Het overgrote deel (meer dan 80%) van de jeugdige daders van een ernstig geweldsmisdrijf is enkel schuldig bevonden aan één of meerdere pogingen tot het plegen van een dergelijk misdrijf. Slechts een beperkt deel is schuldig bevonden aan een voltooide zware mishandeling, doodslag of moord. Er is geen eenduidige ontwikkeling in het percentage ernstige geweldsfeiten dat een poging betreft. Dit is belangrijk te constateren, aangezien een afname in pogingen had kunnen betekenen dat het geregistreerde geweld ernstiger van karakter is geworden en andersom had een toename in pogingen kunnen duiden op een verminderde ernst.

De leeftijdsverdeling van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld is niet veel veranderd in de periode 2010 tot en met 2021, al is de piekleeftijd wel wat verschoven. In de periode 2010-2012 zat deze nog tussen de 17 en de 19. In de periode 2019-2021 ook, maar in de jaren tussen beide perioden zat de piek op 20 en 21. Er is dus net als bij jeugdige strafrechtelijke daders van criminaliteit in het algemeen geen sprake van verjonging over de langere termijn (zie Tollenaar & Van der Laan, 2023). Het percentage vrouwelijke daders van ernstig geweld is stabiel en laag. Van de minderjarige strafrechtelijke daders betreft minder dan één op de acht een meisje, terwijl van de jongvolwassen daders ongeveer één op de twaalf een vrouw is. Dat is aanzienlijk minder vaak dan bij criminaliteit in het algemeen (Beerhuizen et al., 2023).

Naast aantallen jeugdige strafrechtelijke daders, is er ook gekeken naar het aantal feiten waaraan zij schuldig zijn bevonden. Het aantal ernstige geweldsfeiten dat gepleegd is door jeugdige strafrechtelijke daders is gedaald in 2021 ten opzichte van 2010. Wel is dit aantal gestegen tussen 2018 en 2021. Deze stijging concentreert zich vooral in de grootste vier steden van Nederland. Het gaat hierbij onder andere om toenames in registraties van zware mishandeling in Den Haag en Amsterdam en een toename in doodslag en moord in Rotterdam. Dit zijn overigens in absolute zin wel lage aantallen, die behoorlijk kunnen fluctueren over de jaren. In de Coronacrisisjaren 2020 en 2021 is het aantal geregistreerde door jeugdigen gepleegde ernstige geweldsmisdrijven hoger dan in de jaren 2018 en 2019. Daarentegen zijn de aantallen tijdens en vooral bij aanvang van lockdowns iets lager dan gemiddeld.

Ook de door jongeren zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit nam onder minderjarigen deels af in 2020 ten opzichte van 2010. Zo daalde het percentage minderjarigen dat aangaf dader te zijn geweest van bedreiging of iemand geslagen en daarmee verwond te hebben. Het percentage minderjarigen dat iemand geslagen zei te hebben zonder verwonding bleef onveranderd. Onder jongvolwassenen daalde in 2020 ten opzichte van 2015 het percentage dat aangaf een geweldsdelict te hebben gepleegd. Deze ontwikkelingen in zelfgerapporteerde geweldscriminaliteit gaan dus deels samen met afnamen in de geregistreerde geweldscriminaliteit. Ze hebben echter maar in beperkte mate betrekking op ernstig geweld, wat een vergelijking lastig maakt.

5.2 Discussie

Een van de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek is dat de geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren is gedaald in de periode 2010 tot en met 2021. Dit strookt niet met mediaberichten van de afgelopen jaren waarin gesproken wordt over verjonging en verharding van de jeugdcriminaliteit. Van verharding lijkt geen sprake, althans, als wordt gekeken naar de langere termijnontwikkeling in het aantal ernstige geweldsdelicten waaraan jeugdigen schuldig zijn bevonden. Ook is er geen sprake van verjonging. De leeftijdsverdeling van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsdelicten verschuift amper over de jaren. De aantallen 12- tot 14-jarige daders zijn zelfs bijzonder laag. Toch is de media-aandacht wel te begrijpen, gezien de focus van media op actuele ontwikkelingen en de aanvankelijke stijgingen in jeugdige verdachten van ernstig geweld waar het OM de afgelopen jaren over rapporteerde.

Het beeld van verjonging en verharding speelt niet alleen in de media, maar leeft ook onder professionals (Zeijlmans & Van der Laan, 2023). Een deel van hen ziet de casussen die zij onder handen krijgen steeds heftiger worden. In het licht van de in dit onderzoek gepresenteerde cijfers is dat niet gek. Over de hele linie mag de geregistreerde jeugdcriminaliteit dan wel afgenomen zijn in de periode 2010 tot en met 2021, maar niet alles is in gelijke mate afgenomen. De afname in het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld is minder sterk dan voor criminaliteit in het algemeen. En de afname in jeugdige daders van ernstig geweld is minder sterk dan voor geweld in het algemeen. De zaken of jeugdigen die overblijven bepalen het beeld, in tegenstelling tot de steeds grotere groep jeugdigen die niet in contact komt met justitie. De relatief kleinere afname in het aantal geregistreerde ernstige geweldsfeiten kan daarmee iets zeggen over de feitelijke jeugdcriminaliteit, maar het is eveneens denkbaar dat deze ontwikkeling te maken heeft met prioritering door politie-en/of justitie. Vervolg van de meest ernstige delicten zal in de regel voorrang krijgen over vervolging van lichtere delicten. Dit komt ook voort uit een toegenomen aandacht in de jaren '10 voor plegers van ernstigere vormen van geweld, zoals de stedelijke top-X-aanpakken en de aanpak van plegers van 'high impact crimes', alsook voor wapengebruik door jongeren en georganiseerde criminaliteit.

Ondanks de dalende trend op de langere termijn, zijn daarbinnen op de kortere termijn wel stijgingen zichtbaar in de geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit onder jeugdigen. Het gaat hierbij onder andere om het gestegen aantal minderjarige strafrechtelijke daders van (poging) doodslag in de periode 2018 tot en met 2021. Daarnaast nam in dezelfde periode de ernstige geweldscriminaliteit onder minderjarigen een stuk sterker toe in de grootste gemeenten in vergelijking met andere Nederlandse gemeenten. Het is aan te bevelen verder uit te zoeken in hoeverre deze ontwikkelingen te maken hebben met een toegenomen aandacht voor ernstige jeugdcriminaliteit in de grote steden of een toegenomen problematiek. Overigens dient te worden benadrukt dat het allerm minst zeker is dat de gerapporteerde stijgingen in ernstig geweld door minderjarigen door zullen zetten in de jaren na 2021, gezien de door het OM gerapporteerde dalingen in jeugdige verdachten van ernstig geweld over 2022.

De stijging in het aantal minderjarige verdachten van ernstig geweld wordt in media onder andere in verband gebracht met messengeweld. Daarbij is messengeweld en ander wapengebruik onder jongeren de laatste jaren ook een zorg binnen de politiek en de beleidswereld. In 2020 verscheen zelfs een landelijk actieplan tegen wapenbezit en -gebruik onder jongeren (*Kamerstukken II 2020/21*, 28 684, nr. 637). Dit gegeven roept de vraag op in hoeverre ernstige geweldscriminaliteit door jongeren betrekking heeft op messengeweld en ander wapengebruik. En voor zover daar sprake van is, wat is precies het karakter van dit geweld en in welke situaties en op welke plekken vindt het plaats? In een nog lopend onderzoek worden deze vragen onderzocht voor het misdrijf doodslag.

Bij de meest recente cijfers uit dit onderzoek, over 2020 en 2021, moet in het achterhoofd gehouden worden dat dit bijzondere jaren waren. Tijdens deze jaren had de Coronacrisis grote invloed op de samenleving, inclusief de jeugd en de justitiële keten. Aan de ene kant werd de vervolging en afdoening van misdrijven beïnvloed door de Coronacrisis. Denk bijvoorbeeld aan rechtszaken die niet of in beperkte mate door konden gaan door de door de overheid opgelegde restricties. Aan de andere kant zorgde de Coronacrisis er ook voor dat de gelegenheden voor het plegen van criminaliteit totaal veranderden. Zo namen de gelegenheden voor uitgaansgeweld en

berovingen bijvoorbeeld af, terwijl dat niet opging voor online criminaliteit. Uit dit onderzoek blijkt dat ook de geregistreeerde ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren iets afnam tijdens de eerste fases van de lockdowns. Echter, over de jaren 2020 en 2021 als geheel was er juist sprake van een toename ten opzichte van de jaren 2018 en 2019. Dit past bij bevindingen uit meerdere studies, waarbij sprake was van een beperkte of ontbrekende dempende werking van lockdowns op ernstige geweldscriminaliteit. Dit kan mogelijk komen doordat de gelegenheid voor geweldscriminaliteit binnenshuis en op straat niet of maar beperkt was afgenomen, ondanks de wél beperkte gelegenheid voor uitgaansgeweld. Verder kunnen negatieve invloeden van de Coronacrisis niet worden uitgesloten, aangezien studies laten zien dat de Coronacrisis negatieve gevolgen had voor de mentale gezondheid onder jongeren, toenamen in probleemgedrag als hyperactiviteit, agitatie, opstandigheid en interpersoonlijke agressie tijdens de pandemie (Zolopa et al., 2022).

5.3 Beperkingen en mogelijkheden

De meeste van de statistieken in dit onderzoek zijn geproduceerd op basis van registerdata uit de OBD. Het gaat hierbij om door het OM en de zittende magistratuur geregistreeerde gegevens. Het voordeel van deze gegevens is dat het gaat om jeugdigen die daadwerkelijk schuldig zijn bevonden aan een geweldsdelict en waarbij de zaak is afgedaan. Daarnaast is de informatie landelijk en jaarlijks beschikbaar. Een beperking van deze databron is dat het enkel om feiten gaat die door politie en justitie zijn gesignaleerd. Feiten die buiten beeld blijven of waarbij geen verdachte wordt gevonden, zijn niet geregistreerd in de OBD. Overigens gaat deze beperking van registerdata minder vaak op voor ernstigere misdrijven als zware mishandeling, doodslag en moord, aangezien deze vanwege hun ernstige karakter relatief vaak gepaard gaan met een aangifte of melding en bovendien opsporings- en vervolgingsprioriteit krijgen. In dit onderzoek is ter vergelijking met de OBD-data ook gebruikgemaakt van survey-data uit de MZJ over zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit. Deze data heeft wel vooral betrekking op de lichtere (gewelds-)delicten.

5.4 Conclusie

Dit rapport geeft inzicht in ontwikkelingen in al dan niet ernstig geweld door jeugdigen. Het gaat hierbij met name om cijfermatige ontwikkelingen in de geregistreeerde geweldscriminaliteit, met aandacht voor verschillen tussen vormen van geweld, groepen jeugdigen en gemeenten. We concluderen het volgende.

- Er is een daling in de geregistreeerde geweldscriminaliteit onder jeugdigen tussen 2010 en 2021. Door de nog grotere daling in de algehele geregistreeerde jeugdcriminaliteit, kan het lijken dat het gedrag ernstiger is geworden. Men ziet namelijk onder de jeugdige strafrechtelijke daders een hoger percentage dat veroordeeld is voor (ernstig) geweld. Dit neemt echter niet weg dat ook de geregistreeerde geweldscriminaliteit door jeugdigen over de langere termijn is afgenomen. Deze constatering ontbreekt nog weleens in berichtgeving over de actualiteit.
- We zien op de kortere termijn, tussen 2018 en 2021, een afvlakking van een daling in geregistreeerd ernstig geweld door jongvolwassen strafrechtelijke daders en zelfs een lichte stijging in het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsmisdrijven. Of deze trend doorzet is de vraag, zeker gezien het gedaalde

aantal jeugdige verdachten van ernstig geweld in 2022 bij het OM. Desalniettemin is het belangrijk de ontwikkelingen in de gaten te houden.

- De stijging in geregistreerd ernstig geweld tussen 2018 en 2021 concentreert zich in het aantal minderjarige mannelijke strafrechtelijke daders van de delicten zware mishandeling en doodslag en in de grote steden. Het overgrote deel van de delicten heeft betrekking op een poging, dus niet het voltooide delict. Het is onduidelijk in hoeverre de stijging te maken heeft met een daadwerkelijke stijging in ernstig geweld, of een grotere focus van de overheid op deze delicten onder minderjarigen in de grote steden. Vervolgonderzoek is nodig om dit uit te zoeken. Een concentratie van de problematiek binnen bepaalde groepen en steden nodigt namelijk wel uit om beleid gericht in te zetten op deze groepen en steden.

Summary

Developments in serious violence committed by young people in the period 2010 to 2021

Introduction

In recent years, a lot of attention has been paid to serious violent crime among young people in the Netherlands. News reports talk about a hardening of youth crime and an increase in serious violence among young people. There are also concerns in politics and among professionals.

Overall youth crime has actually decreased significantly over the past twenty years. Although a decrease in registered juvenile crime is also reported after 2015 in the Youth Crime Monitors (MJC) 2020 and 2023, this does not apply to all crimes. For example, there has been a slight increase in the number of criminally prosecuted minor perpetrators of serious assault and (attempted) manslaughter. In addition, there has been a stabilisation in the number of young adult criminal perpetrators of these crimes.

This study takes a closer look at this development for serious violent crimes, by investigating where and to what extent serious violence among young people takes place, and to what extent concerns about violent crime among young people are justified. This is done based on the following research question:

What developments occur in the years 2010 to 2021 in (serious) violent crime involving young people?

These developments are examined on the basis of data on young people who have been found guilty of a violent crime by the Dutch Public Prosecution Service (OM) or the judge, as well as on the basis of data from self-reports of perpetration. In this report we also sometimes refer to suspects and developments in the numbers of suspects. This concerns young people who have been identified by the Public Prosecution Service as suspects of a serious violent crime, some of whom will ultimately be found guilty.

Methods

To describe developments in registered violent crime among young people, the Research and Policy Database Judicial Documentation (OBJD) on criminal offenders is used. The selection of the OBJD data used for the research concerns cases in which juveniles with an age of offending between 12 and 23 were found guilty of one or more violent crimes that were dealt with in the period 2010 to 2021. Both absolute numbers of juvenile criminal offenders and relative numbers are reported: the number of criminal offenders per 100,000 peers. Percentages are also reported to indicate the share of a subpopulation compared to the entire population. Finally, the number of offences for which juveniles have been convicted in a year is also reported.

In addition to the OBJD data, data from the long-term Self-Reported Youth Crime Monitor (MZJ) is also used. This concerns cross-sectional data from a questionnaire among young people from the general population, administered in the years 2005, 2010, 2015, and 2020. Young people aged 10 to 18 were interviewed during all measurements. Young adults were only surveyed during the 2015 and 2020 measurements. Prevalence is reported, i.e. the percentage of young people who report a crime in a year, as well as the frequency of offending.

Results

The most important findings are summarised here.

Registered violent crime by young people has decreased

The results in this report show that the number of juvenile criminal offenders of violent crime has halved between 2010 and 2021. However, the decline has levelled off in recent years. It is striking that the decline in the number of minor criminal perpetrators of violence is less pronounced than the declines in other crimes. This shift leads to a higher percentage of perpetrators of violence among all juvenile criminal offenders, although the actual number of perpetrators has decreased.

Serious violence by young people generally decreased in 2010-2021, although serious violence by underage boys slightly increased between 2018 and 2021

The number of registered juvenile perpetrators of serious violent crimes such as assault, manslaughter and murder is much lower in 2021 compared to 2010. On average, this is almost a halving. However, there has been an increase since 2018. The slight increase in serious violent crimes in 2019 reported in the 2020 Youth Crime Monitor therefore continues in the years 2020 and 2021. This increase can largely be attributed to an increase in the number of underage male criminal perpetrators of serious assault and manslaughter. The numbers include attempted assault and manslaughter. In fact, the vast majority (more than 80%) of juvenile perpetrators of a serious violent crime have only been found guilty of one or more attempts to commit such a crime. Only a limited number of juveniles have been found guilty of completed serious assault or manslaughter. Although there will be a slight increase in this type of crime up to and including 2021, the Public Prosecution Service has signalled a decrease in the number of cases against young people for a serious crime in 2022.

Few changes in age distribution and proportion of female perpetrators

The age distribution of juvenile criminal offenders of serious violence has not changed much in the period 2010 to 2021, although the peak age has shifted somewhat. In the period 2010-2012 this was still between 17 and 19. In the period 2019-2021 as well, but in the years between both periods the peak was at 20 and 21. Just as with juvenile offenders in general, the population of offenders of serious violence did not get younger over the years. The percentage of female perpetrators of serious violence is stable and low. Less than 1 in 8 of the minor criminal offenders are girls, while about 1 in 12 of the young adult offenders is a woman. That share is considerably lower than for crime in general.

Also a decrease in the number of serious violent crimes in 2010-2021, but an increase between 2018 and 2021 that is concentrated in the G4 cities

In addition to the numbers of juvenile criminal offenders, the number of offenses of which they have been found guilty was also examined. The number of serious violent

crimes committed by juvenile criminal offenders has decreased in 2021 compared to 2010. However, this number has increased between 2018 and 2021. This increase is mainly concentrated in the four largest cities in the Netherlands.

Decreases in self-reported violent crime between 2010 and 2020

The violent crime that was self-reported by young people also partly decreased in 2020 compared to 2010. For example, there was a decrease in the percentage of minors who indicated that they had made threats or had hit and injured someone. The percentage of minors who said they had hit someone without causing injury remained unchanged. Among young adults, the percentage who reported having committed a violent crime decreased in 2020 compared to 2015. These developments in self-reported violent crime are therefore partly similar to decreases in registered violent crime. However, they only relate to serious violence to a limited extent, which makes comparison difficult.

Discussion

One of the most important findings of this study is that registered serious violent crime among young people has decreased in the period 2010 to 2021. This contrasts with media reports in recent years that talk about hardening of youth crime and an increase in (very) young offenders of the most serious offences. There does not appear to be any hardening, at least when looking at the longer-term development in the number of serious violent crimes of which young people have been found guilty. The population is also not getting younger. The age distribution of juvenile criminal offenders of serious violent crimes hardly shifts over the years.

The image of a hardening youth crime is not only present in the media, but is also prevalent among professionals. Some of them see the cases they deal with becoming increasingly serious. In light of the figures presented in this study, this is not surprising. Across the board, registered juvenile crime may have decreased in the period 2010 to 2021, but not everything has decreased equally. The decline in the number of juvenile criminal offenders of violence is less pronounced than for crime in general. And the decline in juvenile perpetrators of serious violence is less pronounced than for violence in general. The cases of young people who remain have become more serious on average. They paint the image, in contrast to the increasingly large group of young people who do not come into contact with the law. The relatively smaller decrease in the number of registered serious violent offenses may therefore say something about actual youth crime, but it is also conceivable that this development has to do with prioritisation by the police and/or the justice system.

Despite the downward trend in the long term, increases are visible in the shorter term in registered serious violent crime among young people. This includes the increased number of minor criminal perpetrators of (attempted) manslaughter in the period 2017 to 2021. In addition, during the same period, serious violent crime among minors increased much more strongly in the largest municipalities compared to other municipalities. It is recommended to further investigate the extent to which these developments are related to an increased attention to serious youth crime in the big cities, as well as the extent to which they are related to other possible explanations. It is by no means certain that the reported increases in serious violence by minors continue in the years after 2021, given the declines in juvenile suspects of serious violence in 2022 as reported by the Public Prosecution Service.

The increase in the number of underage suspects of serious violence has been linked in the media to knife violence, among other things. Knife violence and other weapon use among young people has also been a concern in politics and the policy world in recent years. In 2020, a national action plan against gun ownership and use among young people was established. This raises the question to what extent serious violent crime by young people relates to knife violence and other weapon use. And to the extent that this is the case, what exactly is the character of this violence and in what situations and in what places does it take place? In an ongoing in-depth study, these questions are being investigated by studying court verdicts of juvenile manslaughter cases and by making a comparison over time.

Finally, this study shows that registered serious violent crime among young people decreased slightly during the first phases of the lockdowns. However, for the years 2020 and 2021 as a whole, there was an increase compared to the years 2018 and 2019. This is in line with findings from several studies, which showed a limited or absent dampening effect of lockdowns on serious violent crime. This could possibly be because the opportunity for violent crime indoors and on the street had not decreased or only decreased to a limited extent, despite the limited opportunity for nightlife violence.

Conclusion

This report provides insight into developments in violence by young people, whether serious or not. This mainly concerns numerical developments in registered violent crime, with attention to differences between type of violence, groups of young people and municipalities. We conclude the following.

- There has been a decline in registered violent crime among young people between 2010 and 2021. Due to the even greater decline in overall registered youth crime, it may appear that the problem has become more serious: there is a higher percentage of juvenile convicted perpetrators of (serious) violence among juvenile criminal offenders. However, this does not alter the fact that registered violent crime by young people has also decreased over the longer term. This observation is sometimes missing from reporting on current events.
- In the shorter term, between 2018 and 2021, we see a levelling off of the decline in registered serious violence by young adult criminal offenders and even an increase in the number of minor criminal perpetrators of serious violent crimes. The question is whether this latter increase will continue, especially given the decreased number of young suspects of serious violence in 2022. Nevertheless, it is important to keep an eye on developments.
- The increase in registered serious violence between 2018 and 2021 is concentrated in the number of underage male criminal perpetrators of the offenses of serious assault and manslaughter and in the large cities. The vast majority of crimes relate to an attempt, not the completed crime. It is unclear to what extent the increase is related to an actual increase in serious violence, or a greater focus by the government on these offenses among minors in major cities. Further research is needed to find out. A concentration of the problem within certain groups and cities does invite policy to be targeted at these groups and cities.

Literatuur

- Algemeen Dagblad (2022, 15 oktober). *Ernstig geweld onder jongeren neemt toe, en dan heeft de politie nog niet eens alles in de gaten*. Ad.nl. Geraadpleegd op 11 april 2023 via: www.ad.nl/den-haag/ernstig-geweld-onder-jongeren-neemt-toe-en-dan-heeft-de-politie-nog-niet-eens-alles-in-de-gaten~a6098740/
- Baier, D. (2020). Trends in youth crime in German-speaking countries. *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie*, 14, 141-148.
- Beerthuizen, M. G. C. J., Stoeldraaijers, C., Zeijlmans, K., Slotboom, A., & Van der Laan, A. M. (2023). *Meisjescriminaliteit: Een onderzoek naar de kenmerken en risicofactoren van delinquente meisjes en jongvolwassen vrouwen in algemene, politie- en justitiële populaties*. WODC.
- Baumer, E. P., Cundiff, K., & Luo, L. (2021). The contemporary transformation of American youth: An analysis of change in the prevalence of delinquency, 1991-2015. *Criminology*, 59(1), 109-136.
- Boman, J. H., & Gallupe, O. (2020). Has COVID-19 changed crime? Crime rates in the United States during the pandemic. *American journal of criminal justice*, 45, 537-545.
- Kruisbergen, E., Haas, M., Van Es, L., & Snijders, J. (2021). De pandemie als criminologisch experiment. *Justitiële verkenningen*, 47(3).
- McAra, L. and McVie, S. (2018). Transformations in youth crime and justice. In B. Goldson (ed.), *Juvenile Justice in Europe: Past, Present and Future*. (pp. 74-103). Routledge.
- Meijer, R. F., Moolenaar, D. E. G., Choenni, R., & Van den Braak, S. W. (2022). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2021: Ontwikkelingen en samenhangen*. WODC. Cahier 2022-12.
- Nivette, A. E., Zahnow, R., Aguilar, R., Ahven, A., Amram, S., Ariel, Arosemena Burbano, M. J., Astolfi, R., Baier, D., Bark, H., Beijers, J. E. H., Bergman, M., Breetzke, G., Concha-Eastman, I. A., Curtis-Ham, S., Davenport, R., Díaz, C., Fleitas, D., Gerell, M., Jang, K., Kääriäinen, J., Lappi-Seppälä, T., Lim, W., Loureiro Revilla, R., Mazerolle, L., Meško, G., Pereda, N., Peres, M. F. T., Poblete-Cazenave, R., Rose, S., Svensson, R., Trajtenberg, N., Van der Lippe, T., Veldkamp, J., Vilalta Perdomo, C. J., & Eisner, M. P. (2021). A global analysis of the impact of COVID-19 stay-at-home restrictions on crime. *Nature Human Behavior*, 5, 868-877.
- NOS (2021, 29 december). *Minderjarigen veel vaker verdacht van moord en poging tot moord*. NOS.nl. Geraadpleegd op 4 april 2023 via: <https://nos.nl/artikel/2411195-minderjarigen-veel-vaker-verdacht-van-moord-en-poging-tot-moord>
- NOS (2018, 12 februari). *Zorgen over verjonging en verharding van criminaliteit in Amsterdam*. Geraadpleegd op 11 april 2023 via: <https://nos.nl/artikel/2216730-zorgen-over-verjonging-en-verharding-van-criminaliteit-in-amsterdam>
- OM (Openbaar Ministerie) (2023, 10 mei). *OM Jaarbericht 2022*. Om.nl. Geraadpleegd op 23 mei 2023, via: www.om.nl/documenten/jaarverslagen/om/map/2019-en-verder/om-jaarbericht-2022
- OM (Openbaar Ministerie) (2022, 30 maart). *Maatschappelijke onrust trend in jaarbeeld 2021*. Om.nl. Geraadpleegd op 11 april 2023 via: www.om.nl/actueel/nieuws/2022/03/30/maatschappelijke-onrust-trend-in-jaarbeeld-2021
- OM (Openbaar Ministerie) (2021, 10 maart). *Jonge geweldplegers zorgelijke trend in jaarbeeld OM over 2020*. Om.nl. Geraadpleegd op 4 juli 2022, via: www.om.nl/actueel/nieuws/2021/03/10/jonge-geweldplegers-zorgelijke-trend-in-jaarbeeld-om-over-2020

- Puzzanchera, C. M. (2022). *Trends in youth arrests for violent crimes*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Slotboom, A., Wong, T. M., Swier, C., & Van der Broek, T. C. (2011). *Delinquente meisjes*. Boom Juridische uitgevers.
- Svensson, R., & Oberwittler, D. (2021). Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999-2017. *Criminology*, 59(2), 351-386.
- Telegraaf (2021, 10 maart). *Jeugdgeweld een van de meest zorgwekkende ontwikkelingen*. Telegraaf.nl. Geraadpleegd op 2 juni 2023 via: www.telegraaf.nl/video/1648026600/jeugdgeweld-eeen-van-meest-zorgwekkende-ontwikkelingen.
- Tollenaar, N., & Van der Laan, A. M. (2023). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2023: Ontwikkelingen in jeugdige strafrechtelijke daders en de afdoeningen tot 2022*. WODC. Cahier 2023-14.
- Van der Laan, A. M., Beerthuizen, M. G. C. J., & Boot, N. C. (2021). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2020: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw*. WODC. Cahier 2021-9.
- Van der Laan, A. M., & Beerthuizen, M. G. C. J. (2021). Zelfgerapporteerd ouderschap 2005-2020. In A. M. van der Laan, M. G. C. J. Beerthuizen, & N. Boot (Eds.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2020: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2020*. WODC/CBS. Cahier 2021-9.
- Van der Laan, A. M., & Beerthuizen, M. G. C. J. (2017). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017*. WODC. Cahier 2018-1.
- Van der Laan, A. M., & Goudriaan, H. (2016). *Monitor Jeugdcriminaliteit: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 1997 tot 2015*. WODC. Cahier 2016-1.
- Van Gestel, B., & Meijer, R. (2023). *Update liquidaties 2021*. WODC. Factsheet 2023-1.
- Van Koppen, V., Ter Weijden, C., & Harte, J. (2021). Het vermeende effect van de coronacrisis op de prevalentie en aard van huiselijk geweld. *PROCES*, 100(4).
- Weijers, I. (2008). Het gaat niet slecht met de Nederlandse jeugd. *Justitiële verkenningen*, 6(8), 3.
- Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. (2021). Te groot voor de wijkagent, te klein voor de recherche. *PROCES*, 100 (5), 264-275.
- Wittebrood, K. (2000). Trends in jeugdgeweld. *Justitiële verkenningen*, 26(1), 21-34.
- Youth Justice Board (2023). *Youth Justice Statistics: 2021 to 2022*. Gov.uk. Geraadpleegd op 7 februari 2023 via: www.gov.uk/government/statistics/youth-justice-statistics-2021-to-2022/youth-justice-statistics-2021-to-2022-accessible-version.
- Zeijlmans, K., & Van der Laan, A. M. (2023). *Professionals over jeugdcriminaliteit: De mogelijkheden van focusgroepen bij de Monitor Jeugdcriminaliteit*. WODC. Cahier 2023-4.
- Zolopa, C., Burack, J. A., O'Connor, R. M., Corran, C., Lai, J., Bomfim, E., DeGrace, S., Dumont, J., Larney, S., & Wendt, D. C. (2022). Changes in youth mental health, psychological wellbeing, and substance use during the COVID-19 pandemic: A rapid review. *Adolescent Research Review*, 7(2), 161-177.

Bijlage 1 Samenstelling van de begeleidingscommissie

Deelbegeleidingscommissie

Voorzitter

Dr. H. Ferwerda

Bureau Beke

Leden

Dr. R.A. Roks

Erasmus Universiteit Rotterdam

Drs. H.G. de Goeij

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Overkoepelende begeleidingscommissie

Voorzitter

Dr. A.M. Slotboom

Vrije Universiteit

Leden

Prof. dr. H. Elffers

Vrije Universiteit, NSCR

Dr. H. Ferwerda

Bureau Beke

Dr. R.A. Roks

Erasmus Universiteit Rotterdam

Dr. W. Steenbeek

NSCR

Dr. M. Weulen Kranenbarg

Vrije Universiteit

Dhr. T. Eijken / Drs. H.G. de Goeij

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Bijlage 2 Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel B4.1 Absoluut aantal strafrechtelijke daders van geweld naar leeftijdscategorie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	4.306	4.579	5.136	5.321	5.813	6.373	6.375	6.483	6.373	5.421	4.734
18- tot 23-jarigen	4.635	4.951	5.348	6.147	6.539	6.611	6.754	6.822	6.947	6.620	5.865
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	4.636	4.813	3.589	3.224	2.919	2.721	2.702	2.274	2.109	2.090	2.092
18- tot 23-jarigen	6.100	6.452	6.036	5.713	5.083	4.423	4.167	3.851	3.630	3.266	3.160

Bron: OBJD

Tabel B4.2 Aantal jeugdige strafrechtelijke daders van geweld per 100.000 leeftijdsgenoten naar leeftijdscategorie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	384,9	402,9	443,7	450,9	486,6	531,1	530,5	538,0	530,2	455,0	399,8
18- tot 23-jarigen	489,0	520,4	561,4	641,8	683,2	687,9	697,1	698,2	703,8	657,5	574,0
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	391,2	404,8	299,9	267,2	240,1	222,0	220,7	187,2	176,1	176,7	178,6
18- tot 23-jarigen	590,6	619,7	577,2	550,7	492,8	428,7	399,3	364,8	336,7	297,3	286,0

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.3 Percentage jeugdige strafrechtelijke daders van geweld van alle jeugdige strafrechtelijke daders naar leeftijdscategorie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	26,2	26,7	26,8	26,3	26,4	27,5	27,1	26,8	26,9	26,2	27,1
18- tot 23-jarigen	17,9	18,6	18,6	18,9	19,5	19,7	19,4	19,7	20,5	19,0	19,7
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	29,6	33,0	34,6	34,8	34,3	33,7	33,7	36,1	35,7	39,8	39,4
18- tot 23-jarigen	20,8	21,5	21,8	22,2	22,4	21,3	21,3	20,7	20,6	21,4	21,1

Bron: OBJD

Tabel B4.4 Aantal jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld per 100.000 leeftijdsgenoten naar leeftijdscategorie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	35,4	45,4	51,2	60,9	57,4	59,7	55,7	52,9	51,9	44,2	36,4
18- tot 23-jarigen	79,9	85,3	95,6	117,3	121,9	107,7	108,2	93,5	95,0	79,5	70,1
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	39,1	32,0	24,7	19,8	17,4	14,0	15,1	12,8	15,3	16,5	22,7
18- tot 23-jarigen	67,2	66,4	56,7	45,1	43,1	34,6	32,9	31,5	33,3	32,8	31,8

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.5 Percentage jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld onder alle jeugdige strafrechtelijke daders van geweld naar leeftijdscategorie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	9,2	11,3	11,5	13,5	11,8	11,2	10,5	9,8	9,8	9,7	9,1
18- tot 23-jarigen	16,3	16,4	17,0	18,3	17,8	15,7	15,5	13,4	13,5	12,1	12,2
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	10,0	7,9	8,2	7,4	7,2	6,3	6,8	6,9	8,7	9,3	12,7
18- tot 23-jarigen	11,4	10,7	9,8	8,2	8,8	8,1	8,2	8,6	9,9	11,0	11,1

Bron: OBJD

Tabel B4.6 Ontwikkeling aantal 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders van bedreiging, vermogen met geweld, eenvoudige mishandeling en gijzeling per 100.000 leeftijdsgenoten

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bedreiging	68,7	74,0	88,4	102,9	130,0	146,5	135,1	130,7	136,6	109,1	90,1
Vermogen met geweld	121,8	130,9	130,5	114,8	113,1	111,7	104,2	101,5	83,8	75,0	77,0
Eenvoudige mishandeling	202,8	195,7	222,3	224,6	243,9	278,3	298,7	316,5	320,2	277,4	241,5
Gijzeling	2,1	1,8	2,5	2,9	2,9	4,5	1,5	2,2	1,7	1,8	1,6
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bedreiging	84,0	86,9	68,0	61,2	57,2	54,8	48,7	41,9	36,7	40,2	45,8
Vermogen met geweld	82,5	94,9	78,1	60,4	52,3	43,6	47,4	48,4	51,5	66,1	58,2
Eenvoudige mishandeling	228,6	239,2	166,7	159,5	144,7	135,3	137,7	111,2	96,3	83,1	85,7
Gijzeling	2,5	1,6	1,5	1,5	x	x	1,0	1,6	1,3	1,3	2,3

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.7 Ontwikkeling aantal 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders van bedreiging, vermogen met geweld, eenvoudige mishandeling en gijzeling per 100.000 leeftijdsgenoten

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bedreiging	109,6	126,6	138,8	174,6	190,1	198,8	190,1	194,6	185,9	165,2	143,1
Vermogen met geweld	102,0	101,1	107,0	111,5	119,8	110,5	93,3	91,2	82,1	88,9	87,0
Eenvoudige mishandeling	247,7	264,1	285,7	318,7	335,5	363,6	399,0	411,6	428,5	403,8	341,8
Gijzeling	7,4	6,6	8,9	11,3	11,4	10,2	9,6	8,7	9,6	5,2	8,8
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bedreiging	150,1	151,2	142,4	140,1	122,9	105,5	91,2	84,0	79,3	75,7	78,3
Vermogen met geweld	91,8	90,5	87,6	72,3	64,3	53,8	49,2	43,0	47,9	46,7	46,8
Eenvoudige mishandeling	343,8	379,7	355,2	351,3	313,4	278,5	266,7	241,7	212,8	178,6	166,5
Gijzeling	8,1	7,2	7,7	5,7	4,7	4,9	4,3	3,1	3,4	3,5	5,3

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.8 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van zware mishandeling per 100.000 leeftijdsgenoten

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	29,1	33,1	39,6	51,3	48,1	45,2	46,3	45,6	42,2	37,3	30,1
18- tot 23-jarigen	56,1	59,6	69,0	87,8	90,3	81,1	82,8	73,5	74,4	63,3	52,9
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	31,3	26,7	20,4	16,5	13,8	11,3	12,2	9,5	11,6	12,5	16,5
18- tot 23-jarigen	50,8	51,7	44,7	37,4	32,2	26,2	25,8	23,5	25,2	24,4	23,2

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.9 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van doodslag per 100.000 leeftijdsgenoten

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12- tot 18-jarigen	6,4	11,8	10,5	9,4	9,6	12,8	8,3	6,8	9,2	6,4	5,9
18- tot 23-jarigen	22,4	22,2	23,8	27,6	28,8	23,4	21,7	17,4	18,6	13,9	15,7
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	7,3	5,6	3,7	2,7	3,4	2,5	2,6	3,0	3,7	4,2	6,1
18- tot 23-jarigen	15,3	15,0	11,6	7,4	9,9	8,0	6,8	7,1	7,4	8,3	8,1

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.10 Ontwikkeling aantal jeugdige strafrechtelijke daders van moord in driejaarsperioden per 100.000 leeftijdsgenoten*

	2001-2003	2004-2006	2007-2009	2010-2012	2013-2015	2016-2018	2019-2021
12- tot 18-jarigen	1,4	1,8	1,2	1,0	0,6	0,3	0,5
18- tot 23-jarigen	5,5	5,5	4,0	2,9	1,7	1,5	1,3

* De weergegeven aantallen zijn gemiddelde aantallen van drie jaren.

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.11 Ontwikkeling percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van zware mishandeling naar leeftijdscategorie

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	85,7	81,4	78,3	79,1	86,4	80,4	81,3	82,7	87,0	89,2	88,5	79,3
18- tot 23-jarigen	79,6	76,4	75,8	76,4	76,0	76,5	75,9	79,2	79,8	76,1	79,9	71,5

Bron: OBJD

Tabel B4.12 Ontwikkeling percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van doodslag in driejaarsperioden naar leeftijdscategorie*

	2010-2012	2013-2015	2016-2018	2019-2021
12- tot 18-jarigen	93,3	90,7	91,0	94,0
18- tot 23-jarigen	90,3	88,0	86,9	87,7

* De weergegeven percentages zijn gemiddelde percentages van drie jaren.

Bron: OBJD

Tabel B4.13 Ontwikkeling percentage pogingen bij strafrechtelijke daders van moord in zesjaarsperioden naar leeftijdscategorie*

	2010-2015	2016-2021
12- tot 18-jarigen	80,0	74,1
18- tot 23-jarigen	75,5	58,4

* De weergegeven percentages zijn gemiddelde percentages van zes jaren.

Bron: OBJD

Tabel B4.14 Leeftijdsverdeling van het aantal strafrechtelijke daders van ernstig geweld per 100.000 leeftijdsgenoten in driejaarsperioden

	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
2010-2012	6,5	34,6	80,8	112,7	177,3	218,3	209,0	216,9	209,0	204,1	191,1
2013-2015	2,5	17,1	42,6	66,8	111,5	127,8	123,6	150,0	152,4	165,4	140,0
2016-2018	2,5	11,9	22,6	48,0	73,4	83,5	84,7	95,2	110,2	111,3	98,9
2019-2021	5,2	16,8	40,7	66,2	84,8	97,5	109,8	96,1	100,2	98,2	93,5

Bron: OBJD

Tabel B4.15 Ontwikkeling percentage vrouwen onder strafrechtelijke daders van ernstig geweld naar leeftijdscategorie

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	8,9	11,1	13,4	15,8	10,4	11,2	16,3	11,9	12,6	13,4	9,9	9,6
18- tot 23-jarigen	7,2	7,3	7,9	8,7	10,0	7,3	8,7	8,9	6,4	6,8	6,2	5,5

Bron: OBJD

Tabel B4.16 Ontwikkeling aantal strafrechtelijke daders van zware mishandeling per 100.000 leeftijdsgenoten naar geslacht en leeftijdscategorie

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarige jongens	53,2	53,7	44,2	33,1	27,9	23,6	18,0	21,4	17,2	19,5	22,1	28,5
18- tot 23-jarige mannen	94,7	90,7	92,7	81,2	65,2	57,9	45,0	44,3	41,4	44,4	43,8	41,3
12- tot 18-jarige meisjes	5,5	7,2	7,6	6,4	4,0	3,3	4,6	3,3	1,9	3,8	2,8	3,9
18- tot 23-jarige vrouwen	7,6	8,4	9,6	7,9	8,9	4,7	5,4	4,9	3,1	4,1	3,3	3,2

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.17 Ontwikkeling aantal strafrechtelijke daders van doodslag/moord per 100.000 leeftijdsgenoten in driejaarsperioden naar geslacht en leeftijdscategorie*

	2010-2012	2013-2015	2016-2018	2019-2021
12- tot 18-jarige jongens	12,7	6,8	5,4	9,5
18- tot 23-jarige mannen	33,6	20,7	15,9	17,1
12- tot 18-jarige meisjes	1,4	0,8	0,7	0,6
18- tot 23-jarige vrouwen	2,0	1,6	0,9	0,6

* De weergegeven aantallen per 100.000 zijn de gemiddelde aantallen van drie jaren.

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.18 Ontwikkeling percentage strafrechtelijke daders van minimaal twee of meer ernstige geweldsmisdrijven van alle strafrechtelijke daders van geweldsmisdrijven naar leeftijdscategorie

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	4,0	5,2	8,1	4,8	3,4	4,0	6,1	4,7	7,9	3,4	6,8	7,6
18- tot 23-jarigen	5,7	6,8	9,8	5,8	5,8	6,7	7,3	7,3	7,3	5,2	10,4	6,3

Bron: OBJD

Tabel B4.19 Ontwikkeling absoluut aantal geregistreerde feiten zware mishandeling naar leeftijdsgroep

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	393	408	358	283	219	176	154	172	132	154	172	217
18- tot 23-jarigen	575	565	582	499	427	356	284	295	268	288	283	276

Bron: OBJD

Tabel B4.20 Ontwikkeling absoluut aantal geregistreerde feiten doodslag naar leeftijdscategorie

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12- tot 18-jarigen	73	94	101	47	34	47	35	33	37	47	55	79
18- tot 23-jarigen	170	172	176	129	84	113	91	77	80	82	102	92

Bron: OBJD

Tabel B4.21 Ontwikkeling absoluut aantal geregistreerde feiten moord in driejaarsperioden naar leeftijdscategorie*

	2010-2012	2013-2015	2016-2018	2019-2021
12- tot 18-jarigen	12	10	6	5
18- tot 23-jarigen	34	21	18	19

* De weergegeven aantallen zijn de gemiddelde aantallen over drie jaren.

Bron: OBJD

Tabel B4.22 Ontwikkeling aantal feiten ernstig geweld met 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten naar gemeentegrootte

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
tot 50.000 inwoners	31,2	28,9	23,3	17,0	15,3	9,7	8,7	11,8	9,3	9,8	12,6	17,7
50.000 tot 100.000 inwoners	37,9	53,5	41,5	35,3	27,0	22,4	19,2	16,4	15,0	15,8	15,7	17,4
100.000 tot 250.000 inwoners	45,0	53,6	48,8	41,3	27,0	23,6	18,8	18,7	16,4	23,6	20,9	25,5
250.000 inwoners of meer	79,1	64,8	69,8	44,7	33,9	43,9	35,0	35,9	32,6	33,1	45,0	67,2

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.23 Ontwikkeling aantal feiten ernstig geweld met 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders per 100.000 leeftijdsgenoten naar gemeentegrootte

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
tot 50.000 inwoners	66,4	56,2	60,0	44,4	35,5	28,6	25,3	25,7	21,1	25,6	28,1	24,1
50.000 tot 100.000 inwoners	86,9	65,8	94,2	80,2	61,1	59,0	45,3	46,2	41,2	37,0	31,1	40,8
100.000 tot 250.000 inwoners	70,2	80,2	68,6	61,0	51,7	53,6	40,4	38,2	41,6	36,0	47,5	34,6
250.000 inwoners of meer	94,7	104,8	94,1	85,4	76,4	65,3	49,6	46,2	48,3	58,5	39,3	50,7

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.24 Ontwikkeling relatief aantal feiten zware mishandeling met jeugdige daders naar G4-gemeente en overig

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Amsterdam	69,2	60,4	70,4	54,0	57,5	38,7	37,4	42,4	29,2	33,2	35,8	49,3
Rotterdam	52,0	47,2	48,2	39,0	30,6	48,8	13,4	27,9	31,4	34,8	17,9	34,5
Den Haag	83,0	80,6	73,4	55,7	49,0	29,6	26,0	19,6	20,7	30,5	31,1	39,3
Utrecht	38,1	40,5	26,8	32,9	21,1	16,5	24,3	10,3	20,9	18,8	14,7	12,4
Overig	41,2	41,8	39,7	33,1	26,8	21,8	18,4	19,5	16,3	17,9	19,1	19,3

Bron: OBJD; CBS Statline

Tabel B4.25 Ontwikkeling relatief aantal feiten doodslag/moord met jeugdige daders naar G4-gemeente en overig in drie-jaarsperioden*

	2010-2012	2013-2015	2016-2018	2019-2021
Amsterdam	28,3	21,3	16,8	20,9
Rotterdam	31,3	26,9	19,4	26,6
Den Haag	29,6	14,7	12,6	11,9
Utrecht	9,0	3,5	6,8	7,6
Overig	12,1	6,5	5,0	6,1

* De weergegeven aantallen zijn de gemiddelde aantallen van drie jaren.

Bron: OBJD; CBS Statline

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is het kennisinstituut voor het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC doet zelf onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of laat dit doen door erkende instituten en universiteiten, ter ondersteuning van beleid en uitvoering.

Meer informatie:

www.wodc.nl